

DZIENNIK ZARZĄDU MIEJSKIEGO w ŁODZI

WYCHODZI 15 KAŻDEGO MIESIĄCA

WYDAWCA: ZARZĄD MIEJSKI w ŁODZI

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:

ŁÓDŹ, PLAC WOLNOŚCI NR. 14, POKÓJ NR. 14, TELEFON 218-03

PRENUMERATA:	
kwartalnie	Zł. 3.—
półrocznie	" 6.—
rocznie	" 12.—
pojedynczy zeszyt	" 1.—

CENY OGŁOSZEŃ:	
1 strona przed tekstem .	Zł. 150.—
¹ / ₂ " " " .	" 80.—
1 " za tekstem . . .	" 100.—
¹ / ₂ " " " . . .	" 60.—
drobne po 10 groszy za wyraz	

Treść zeszytu 7-go z dnia 15 lipca 1935 r.

---

1. Poszerzenia i przebiecia ulic — inż. arch. Waclaw Leyberg	425
2. Protokoły z posiedzeń Rady Miejskiej z dni: 28 maja, 13 czerwca, 18 czerwca, 25 czerwca i 6 lipca 1935 roku	432 — 469
3. Kronika. Z życia Samorządu Miejskiego w Łodzi	470
4. Sprawozdanie Finansowe Zarządu Miejskiego w Łodzi za czas od dnia 1 kwietnia do 30 czerwca 1935 roku	473
5. Ruch służbowy pracowników etatowych za miesiąc czerwiec 1935 r.	474
6. Okólniki	475
7. Ogłoszenia	476

POSZERZENIA I PRZEBICIA ULIC*)

(Dokończenie)

Poszerzenia i przebicia, realizowane bez ingerencji gminy.

1. Wobec znacznych kosztów, związanych z burzeniem budynków, gminy miejskie ograniczają się częstokroć do sporządzenia planu zabudowania, oczekując urzeczywistnienia poszerzeń i przebić ulic albo za jednym zamachem przez prywatnego przedsiębiorcę, lub też licząc na samorzutną realizację drogą wznoszenia budynków w nowej linii regulacyjnej.

Przyrost wartości terenów, powstający wskutek przeprowadzenia arteryj, powodował zainteresowanie się kapitału prywatnego realizacją przebić. Pierwsze przebicie przez jądro Hamburga (Wexstrasse) zostało dokonane w latach 1860—1870 przez prywatne towarzystwo tereno-budowlane w celach dochodowych. Nie dało ono jednak oczekiwanych korzyści. Efekt finansowy przebić jest zwykle tak niepewny, że nawet w najpomyślniejszych okolicznościach nie będzie można liczyć na akcję przedsięwziętą z inicjatywy prywatnej. Urzeczywistnienie się przebicia czy poszerzenia bez poważniejszego udziału gminy jest więc możliwe tylko wtedy, gdy odbywa się ono samorzutnie. Jednakże do tego sposobu nie można przywiązywać zbytnej nadziei. Główną przeszkodą jest powolność realizacji na tej drodze.

2. Tempo „regeneracji” zabudowanej ulicy, innymi słowy szybkość zastępowania starych budynków nowymi, wznoszonymi w cofniętej linii regulacyjnej, zależy przede wszystkim od korzyści, płynących z przebudowy dla właścicieli działek. Jeżeli korzyści te są duże, — np. gdy przy ulicy wznoszą się stare, zniszczone domy, po których usunięciu dałoby się wybudować nowe, przynoszące znacznie większe zyski, — wówczas można spodziewać się rychłej realizacji poszerzenia. W Nowym Yorku w okresie prosperity burzono w dzielnicy handlowej kilkunastopiętrowe domy w krótkim czasie po ich wybudowaniu, aby uzyskać miejsce dla drapaczy chmur; istniejące budynki nie są po-

*) Referat wygłoszony dnia 21 czerwca 1955 r. w Towarzystwie Urbanistów Polskich w Warszawie.

ważną przeszkodą dla zmiany zabudowy działek, kiedy plac o powierzchni 1000 mtr. kw. kosztuje kilkaset tysięcy lub nawet kilka milionów dolarów. Nasze miasta, rzecz jasna, nie wykazują podobnej dynamiki rozwojowej. O tem, jak wolno odbywa się u nas regeneracja ulic, świadczy wymownie wygląd najruchliwszych arteryj śródmiejskich Warszawy czy Łodzi, gdzie obok nowych wielopiętrowych budynków stoją strzępy starych domów parterowych, rozprute wystawami sklepowymi, gruntownie przenicowane, ale nie zastąpione domami nowymi. Mamy zresztą z poszerzeniami ulic dostatecznie długie doświadczenie, by ocenić czas ich realizacji. Regulacja kilku ulic staro miasta Łodzi, przeprowadzona około 1885 roku, dotychczas nie zrealizowała się całkowicie. W odległości zaledwie kilkudziesięciu metrów od ul. Nowomiejskiej, najruchliwszej arterji handlowej miasta, stoją pomiędzy trzypiętrowymi kamienicami drewniane, parterowe rudery, wkraczające daleko w chodnik. Od wprowadzenia nowych linii regulacyjnych minęło pół wieku. Łódź przeżywała lata niezwyklego rozwoju, miasto zabudowywało się gwałtownie wszcz i wzwyż, a sędziwe domki mieszczan na starem mieście, tarasujące ulice, przetrwały do dziś nienaruszone, podobnie jak zachowały się przeszło stuletnie domy tkaczy i prząsników, wznoszące się przy ulicach śródmieścia.

3. Tak więc najczęściej nie będzie można spodziewać się realizacji projektowanego poszerzenia ulicy drogą ewolucyjną w przeciągu krótkiego okresu czasu. To też przy sporządzaniu planów zabudowania miast z reguły nie będzie można liczyć na zrealizowanie się poszerzenia drogą ewolucyjną, albowiem planowanie urbanistyczne nie może przyjmować nadmiernie długiego czasu dla swego urzeczywistnienia. Projektowanie na zbyt odległą metę operuje tyłoma wiadomemi, że już w założeniu swem jest błędne. Planowanie bierze za punkt wyjścia analizę i ocenę stanu rzeczy w przeszłości i teraźniejszości, natomiast nie uwzględnia, ani też uwzględnić nie może, wszystkich przyszłych zmian w rozwoju techniki, stosunków gospodarczych i społecznych, mających decydujący wpływ na życie miast i ich potrzeby.

Przystępując do opracowania planu zabudowania miasta przyjmujemy zwykle, że rozwój jego pójdzie po tej linii, którą obserwujemy w miastach naszych obecnie, a jeżeli nawet, myśląc o przyszłości, wprowadzamy do obrazu czynników, kształtujących dziś rozwój miasta, pewną korektę, to także uważamy te czynniki za stałe. W rzeczywistości są one zmienne. Jeżeli zaś przyjmiemy jakieś zasadnicze przeobrażenia podstaw gospodarczych rozwoju miasta, to okres czasu, w którym one nastąpią, będzie tak niepewny, że nie zdołamy oprzeć

się na tych przesłankach przy planowaniu. Obraz miast naszych po dłuższym okresie czasu, powiedzmy za lat sto, pozostanie nieodgadniony.

Wystarczy rzucić okiem w przeszłość, by zobaczyć jak nierównomierny i pełen wahań był rozwój miast. Miały one okresy rozkwitu i upadku. Łódź, będąca przez setki lat niewielkim miasteczkiem rolniczym, przeżywała w wieku XVI okres najpomyślniejszego rozwoju, by sto lat później chylić się gwałtownie ku upadkowi. Wyludnia się miasteczko, dziko zarastają wydarte ongiś puszczy role mieszczan, zaciska się obręcz lasu dookoła wegetującej osady.

Wizytacje z końca wieku XVIII stwierdzają, że niemal połowa placów opustoszała. Około roku 1800 Prusacy zamierzają wręcz odebrać osadzie prawa miejskie. Jeszcze w 1820 roku burmistrz miasteczka w odpowiedzi na ankietę rządową dopatruje się możliwości poprawy bytu Łodzi w przywróceniu jej prawa wyszynku w karczmie, rzekomo nieprawnie przez rząd zagarniętego. Rok następny przynosi zaliczenie Łodzi w poczet miast, objętych akcją rządową budowy rodzimego przemysłu. Nowa treść zaczyna wypełniać miasteczko, stając się ośrodkiem popieranej usilnie kolonizacji. Łódź jest teraz rozległą osadą rękodzielniczą, otrzymuje nowe dzielnice, kilkakrotnie obszerniejsze od terenu starego miasta. Aż wreszcie w drugiej połowie XIX wieku następuje nowe przeobrażenie podstaw gospodarczych miasta: rękodzielnictwo ustępuje przemysłowi maszynowemu, produkcja wzmacnia się gwałtownie, Łódź wkracza w okres nieskrepowanego, potężnego rozwoju, staje się miastem o przeszło półmilionowej ludności. Kiedy ten etap zakończy się? Co po nim nastąpi? Czy znów zmienią się radykalnie podstawy gospodarcze bytu miasta? Niesposób zdać nam sobie z tego sprawy. Dzieje Łodzi wykazują przynajmniej stały rozwój miasta, zamacony przejściowymi okresami upadku. Ileż to miast, dawniej kwitnących, zeszło dziś niemal zupełnie z widowni dziejów! Z Kazimierza nad Wisłą, sławnego niegdyś z handlu zbożem, tak że go małym Gdańskiem zwano¹⁾, pozostały jedynie świadczące o świetnej przeszłości fragmenty. Komuż jest dziś znany w gorlickim powiecie położony Biecz, którego wizerunek w roku 1612 w wydanej w Kolonji „atlasie najznakomitszych miast całego świata” umieszczono?

Dziś wobec ciągłego rozwoju techniki, w obliczu głębokich przeobrażeń dawnych form gospodarczych i społecznych, z tem większą niepewnością powinniśmy spoglądać w przyszłość. Może przekształcenie się dotychczasowych stosunków gospodarczych, wynikiem których są

¹⁾ Ptaśnik, Miasta i mieszczaństwo w dawnej Polsce, 1934, str. 391.

nasze wielkie miasta, pociągnie za sobą i ich rozkład? Może nastąpi upragniona powszechnie dezurbanizacja, zmniejszy się różnica pomiędzy miastem i wsią? A może przeżyjemy jeszcze ponowny rozkwit wielkich miast?

4. Jednakże, gdybyśmy nawet zdołali określić w przybliżeniu losy naszych miast w przyszłości i ustalić ich wielkość po dłuższym okresie czasu, z wielu względów nie moglibyśmy zaprojektować dziś sieci arteryj komunikacyjnych, odpowiadającej przyszłym potrzebom.

Tak więc nie moglibyśmy uwzględnić postępu techniki komunikacyjnej i jej wymogów. Mechanizacja komunikacji miejskiej jest dziełem zaledwie kilku dziesiątków lat, a jakże gruntowne przeobrażenia organizmu miejskiego spowodowała. Charakterystycznym przejawem tych zmian jest właśnie degradacja ulic, tracących swe znaczenie na rzecz kolejek podziemnych i nadziemnych, które w wielkich miastach Ameryki i Europy zachodniej tworzą dziś podstawę systemu komunikacji. Gdyby nawet ulice były znacznie szersze, ruch masowy i tak opuściłby je, nie mogąc na jezdni ulicznej rozwinąć dostatecznej szybkości. Jeżeli przyszłość przyniesie podobny rozwój techniki, wszelkie nasze dzisiejsze projekty łatwo będą mogły utracić sens. Być może, że ruch w większym jeszcze stopniu opuści powierzchnię ulic, przenosząc się pod ziemię lub ponad nią; a może chyżość środków komunikacji będzie tak duża, że umożliwi rozszerzenie się miasta na znacznie większej przestrzeni, wyzwalaając je z dzisiejszej ciasnoty i rozwiązując tem samym szereg obecnych trudności komunikacyjnych.

Historja zna zresztą przykłady zmniejszania powierzchni ulic i placów w miarę rozwoju miasta. Było tak np. w miastach, zakładanych w późnym średniowieczu przez Niemców na ziemiach Słowian, gdzie rynki, pierwotnie bardzo rozległe ze względu na znaczenie handlu bydłem, w miarę rozwoju lokalnego rzemiosła i przesuwania się punktu ciężkości wymiany na wytwórczość rzemieślniczą zabudowywano częściowo domami kupców i rzemieślników²⁾). Projektowane przez nas dziś z myślą o dalekiej przyszłości poszerzenia ulic mogą okazać się równie dobrze niedostateczne jak i wogóle zbędne.

5. Pozatem nie moglibyśmy ściśle ustalić kierunku rozwoju miasta oraz określić terytorjalnie jego potrzeb komunikacyjnych. Mogłoby łatwo okazać się, że wskutek rozbudowy niezgodnej z naszymi oczekiwaniami, projektowana przez nas sieć arteryj nie spełnia swego zadania. Tam, gdzie rozwój miasta zależy przede wszystkim

²⁾ Eberstadt, Handbuch des Wohnungswesens, 1926, str. 41.

od swobodnej inicjatywy jednostek, nie tylko nie można dokładnie przewidzieć jego kierunku, ale też nie wolno go nadmiernie krępować.

Praktyka urbanistyczna wykazuje niejedno smutne doświadczenie w tej dziedzinie. Tak np. skończyło się niepowodzeniem przebiecie ulicy Wex w Hamburgu. Całe przedsięwzięcie, realizowane, jak o tem była mowa powyżej, przez prywatnych przedsiębiorców, opierało się na założeniu, że nowa ulica stanie się poważną arterją komunikacyjną śródmieścia i przyciągnie luksusowy handel. Tymczasem oczekiwania te zawiodły. Spodziewany ruch kołowy nie pokazał się i biegł nadal swemi starami, utorowanemi drogami. Zrealizowana przy znacznym nakładzie kosztów arterja stała się spokojną ulicą mieszkaniową. Trzeba było przebudowywać sklepy na parterze nowych domów na mieszkania.

Łatwo nam dziś powiedzieć, że ujemny efekt tego przebiecia był wynikiem braków projektu. Że trzeba było trasę ulicy odchylić, do innego punktu doprowadzić — i tak dalej. Ale czyż możliwość takiego błędu nie leży w każdym zamierzeniu regulacyjnym, opierającym się wszak na całym szeregu hipotez i niewiadomych? Mamy przecież do czynienia z żywym organizmem miejskim, stale przekształcającym się, nieobliczalnym i kapryśnym. Skoro na przestrzeni paru lat realizacji arterji możemy potrzeby jego fałszywie ocenić, tem łatwiej będzie o błąd, jeżeli obejmujemy planowaniem dalekie dziesiątki lat.

Inne doświadczenie Hamburga również nakazuje nam powściągliwość przy planowaniu. W roku 1915 przystąpiła tam gmina do burzenia znacznej części starego miasta. Na uzyskanym terenie miało powstać kilka bloków mieszkalno-handlowych. Wybuch wojny powstrzymał zatwierdzenie planu zabudowania tego fragmentu miasta oraz prowadzenie robót, z jego realizacją związanych. Gdy po wojnie powrócono do przerwanych prac, okazało się, że plan zabudowania nie odpowiadał już zmienionym potrzebom. Wprowadzono inne przeznaczenie terenów, a mianowicie, zezwolono na znacznie intensywniejszą zabudowę, nadając dzielnicy charakter wyłącznie handlowy. Pozatem zmieniono układ ulic, dostosowując go do nowych potrzeb komunikacyjnych, oraz, w miarę możliwości, do życzeń nabywców terenów. Ponieważ dzięki temu kształt bloków budowlanych i sposób ich zabudowy odpowiadał ściśle potrzebom kupujących, ponadto zaś przeznaczenie terenu na cele handlowe umożliwiło sprzedaż placów po wysokich cenach, efekt finansowy całego przedsięwzięcia był korzystny. Okazało się, że uprawomocnienie planu zabudowania byłoby krępujące.

Oczywiście nie należy wyciągać z tego wniosku, że nadawanie planom zabudowania mocy prawnej jest niepożądane, skoro odbiera ela-

styczność zamierzeniom regulacyjnym. W omawianym przypadku sytuacja była wyjątkowa; cały teren został uprzednio wykupiony przez gminę, która sama go rozparcelowała i mogła zapewnić sobie pożądaną zabudowę chociażby przy sporządzaniu akt kupna — sprzedaży. Natomiast przykład nasz świadczy dobitnie o tem, jak trudno jest przewidzieć przyszłą zabudowę miasta i związane z nią potrzeby komunikacyjne, oraz powinien być przestrożą przed planowaniem na zbyt daleką metę.

6. Tak więc planowanie poszerzeń ulic, mających realizować się ewolucyjnie w rozległym okresie czasu, budzi liczne zastrzeżenia ze względu na niepewność przesłanek, na których opiera się projektowanie na daleką metę. Ale powolność samorzutnego poszerzania się ulic osłabia ponadto poważnie największy atut tej metody — jej taniłość. S t r a t y, jakie gospodarka miejska ponosi naskutek poszerzeń realizujących się przez długie dziesiątki lat, są zwykle niedoceniane. Teren budowlany, zawarty pomiędzy starą i nową linią regulacyjną, leży niewyżytkany. Budynków, wykraczających poza nową linię, nie wolno przebudowywać ani nadbudowywać, chociażby to było w myśl planu strefowego dopuszczalne. Jeżeli działki są niezbyt głębokie lub częściowo zabudowane, wznoszenie budynków frontowych natrafia na trudności, niekiedy zaś zabudowa placu jest związana z dużymi stratami lub zgoła niemożliwa. Ponadto teren przeznaczony na poszerzenie ulicy wolny jest od podatków od placów niezabudowanych, skutkiem czego gmina ponosi mniej lub więcej dotkliwie bezpośrednie straty materialne. Wszystko to do czasu całkowitego zrealizowania poszerzenia nie przynosi żadnych korzyści. Dlatego też, jeżeli urzeczywistnienia się nowych linii regulacyjnych można oczekiwać dopiero w dalekiej przyszłości, a zajęte na poszerzenie tereny są kosztowne lub zabudowa pozostałych części działek utrudniona, wówczas ze względów ekonomicznych może okazać się słuszniejsze nieposzerzanie ulicy i wybudowanie w przyszłości kolejki podziemnej, jeżeli potrzeby wzmożonego ruchu faktycznie ją kiedyś usprawiedliwią. Może też okazać się ekonomiczniejsze natychmiastowe zburzenie domów zamiast oczekiwania ich powolnego samorzutnego usuwania.

7. Postarajmy się teraz ustalić, kiedy projektowanie poszerzeń ulic z myślą o ich samorzutnej realizacji będzie *u z a s a d n i o n e*.

Będzie ono możliwe w rzadkich przypadkach, gdy wyjątkowo pomyślne okoliczności pozwolą spodziewać się regeneracji ulicy w przeciągu krótkiego okresu czasu. Warunki takie mogą mieć miejsce np. wtedy, gdy ulica zabudowana jest nieintensywnie i zastąpienie starych budynków nowymi zapewniłoby właścicielom znaczne korzyści,

zwłaszcza gdy poszerzenie pozwala na zabudowę ulicy wyższymi domami i gdy dzielnica zabudowuje się intensywnie.

We wszystkich innych przypadkach projektowania poszerzeń ulic ze względu na wymogi ruchu trzeba liczyć się z koniecznością zburzenia przez gminę stojących na przeszkodzie budynków. To też w takich okolicznościach wolno będzie projektować poszerzenia tylko wtedy, gdy uzna się ich przeprowadzenie w niedalekiej przyszłości za konieczne. Wczesne uprawomocnienie poszerzenia może wówczas, rzecz jasna, poważnie obniżyć koszty przyszłej realizacji arterji. Jednakże urbanista, kreślący na planie nową linię regulacyjną ulicy, powinien zdawać sobie jasno sprawę z ciężarów, jakie tem samem na gminę nakłada.

Wprowadzanie nowych linii regulacyjnych może być ponadto uzasadnione wszędzie tam, gdzie nawet częściowa realizacja poszerzenia daje pewne korzyści. Może być więc słuszne regulowanie wąskich uliczek, w których każdy cofnięty budynek polepsza warunki zdrowotne. Nie należy jednak zapominać, że przy niegłębokich placach poszerzenie ulicy naskutek zmniejszenia podwórza pogarsza warunki higieniczne całej działki. Ponadto do czasu całkowitej regeneracji ulicy stare i nowe budynki zaciemniają się wzajemnie, co również zmniejsza efekt zdrowotny poszerzenia.

8. Podobnie jak przy projektowaniu przebić, urzeczywistnianych dzięki ingerencji gminy, tak samo i przy projektowaniu mających się samorzutnie dokonać poszerzeń ulic, nie należy ograniczać się jedynie do ustanawiania nowych linii regulacyjnych, lecz przez świadomą politykę realizacyjną, obejmującą całokształt spraw z zabudową miasta związanych, dążyć do szybkiego osiągnięcia pożądanego celu. Za przykład może posłużyć realizowanie poszerzeń ulic w Kolonji.

Wąskie uliczki położonego centralnie starego miasta nie mogły sprostać wymogom wzrastającego ruchu lokalnego, handlowego i tranzytowego. Ponieważ korzystnie położone place w śródmieściu były żywo poszukiwane, stare zaś budynki nie przedstawiały większej wartości, istniały korzystne warunki dla poszerzenia ulic. Do realizacji podchodzono bardzo przezornie i ostrożnie. Przedewszystkiem obniżono przeszło dwukrotnie dopuszczalną uprzednio intensywność zabudowy dzielnicy, wprowadzając zabudowę trzykondygnacyjną 50%-tą zamiast pięciokondygnacyjnej 75%-towej, dostosowując się ilością kondygnacyj do stanu rzeczy na terenie starego miasta przeważającego: intensywniejszą zabudowę wprowadzono jedynie przy poszerzanych ulicach, dzięki czemu place przy nich położone stały się jedynymi tere-

nami, na których potrzeby budowlane dzielnicy mogły być swobodnie zaspakajane. Aby nie stworzyć nadmiernej podaży działek, mogącej spowodować rozstrzelanie zabudowy, nie wprowadzono jednocześnie nowych linii regulacyjnych na wszystkich ulicach, które zamierzano poszerzyć, lecz czyniono to kolejno, realizując projektowaną sieć komunikacyjną etapami. Cały szereg ulic śródmieścia zamknięto całkowicie lub na kilka godzin dziennie dla ruchu kołowego, natomiast rozbudowano środki komunikacji na realizowanych arteriach, przez co zwiększono jeszcze popyt na położone przy nich tereny. Skutki takiej polityki były bardzo korzystne: przy pomyślnych okolicznościach poszerzenie ulicy realizowało się w przeciągu dziesięciu lat.

9. Powolność samorzutnej regeneracji ulicy jest wynikiem chaotycznej rozbudowy miasta, zależnej od inicjatywy rozlicznych właścicieli nieruchomości. Jeżeli właściciel placu, położonego przy poszerzanej ulicy, z tych czy innych względów do wzniesienia budynku nie przystępuje, chociażby mu to dać mogło poważne korzyści, — poszerzenie samorzutnie nie realizuje się i gmina zmuszona jest do wykupienia oraz ewentualnego zburzenia budynków. Inaczej realizowałyby się poszerzenia, gdyby obowiązujące u s t a w o d a w s t w o zezwalało na wprowadzenie większego ładunku i programowości do zabudowy miasta. Zmierza do tego celu ustawa o rozbudowie miast, między innymi poprzez programy rozbudowy, oraz ustawa budowlana, umożliwiając wydawanie zakazu budowy przy ulicach nieurządzonych. Zasada, że na właścicielu terenu leży obowiązek jego zabudowy, przejawia się również w obciążeniu placów niedostatecznie zabudowanych specjalnym podatkiem, którego celem jest między innymi przyspieszenie zabudowy, odpowiadającej wartości i położeniu placu. Jednakże wszystko to tylko w niewielkim stopniu zmniejsza chaotyczność rozwoju miasta. Konsekwentniejsze przeprowadzenie zasady, że zabudowa działek powinna być podporządkowana wymogom dobra ogółu, przyspieszałoby samorzutną realizację arterij; mogłaby ona wówczas odbywać się całkowicie lub przynajmniej częściowo bez ingerencji gminy.

Pozostawienie budującym jak największej swobody działania jest przejawem liberalizmu gospodarczego, charakterystycznego dla drugiej połowy ubiegłego stulecia. Wiemy dobrze, jak fatalny wpływ wywarł on na zabudowę naszych miast. W jakże odmiennych warunkach kładziono w pierwszych latach królestwa kongresowego podwaliny pod nasze dzisiejsze miasta przemysłowe! Gdy Rembieliński, prezes komisji mazowieckiej, przy realizowaniu pewnego traktu regulacyjnego, natrafił na opór właściciela terenów, który rozpedził robotników,

zajętych karczowaniem lasu i usuwaniem chałup. — polecił on aresztować oponenta, mimo że ten był posłem na sejm, oraz roboty kontynuować. Sprawa nabrała wielkiego rozgłosu i oparła się o namiestnika, który oświadczył: „...że urzędnik gorliwy i czynny nie może obojętnie patrzeć w tej mierze na opór obywateli, na który, gdyby mniej baczną zwrócono uwagę, wkrótce kraj byłby wystawiony na nieład i anarchję“...³⁾).

Gdyby ustawodawstwo nasze w większej mierze podporządkowało interes jednostki sprawie ogółu, — wówczas działalność urbanistyczna miałaby zupełnie inne możliwości rozwoju.

* * *

Rozpatrzyliśmy sprawę poszerzeń i przebieć ulic. Widzieliśmy, że wykracza ona daleko poza wąskie problemy komunikacyjne, wiążąc się z zagadnieniami gospodarczych podstaw bytu miasta, uzdrowienia dzielnic wadliwie zabudowanych, polityki terenowej, inwestycyjnej i kredytowej gminy, zahacza o kwestje prawne, podatkowe i o wiele innych. Ta rozległość zagadnień cechuje i inne dziedziny pracy urbanistycznej. Życie miasta przedstawia obraz barwnego splotu przeróżnych procesów i ich wzajemnych oddziaływań. Nie wolno nam poruszać się w ciasnych kręgach danego zagadnienia, nie wolno nam ujmować go w jego odosobnieniu. Powinniśmy na drodze uważnego badania wiążących się z niem procesów i zjawisk szukać rozwiązania harmonijnego i realnego.

Sporządzanie na podstawie wszechstronnej analizy organizmu miejskiego planu zabudowania, będącego programem pożądanej rozbudowy miasta, a następnie skoordynowanie wszystkich stojących do dyspozycji gminy środków dla urzeczywistnienia tego programu — oto trudne a odpowiedzialne, rozległe a wdzięczne zadanie urbanisty.

---

³⁾ Rembieliński, Rocznik łódzki, tom III, str. 58.

PROTOKUŁ

17 (I SESJI) POSIEDZENIA RADY MIEJSKIEJ w ŁODZI.

Łódź, dnia 28 maja 1935 roku.

Komplet radnych 72.

Obecnych radnych 71.

I. Członkowie Rady Miejskiej:

a) obecni: 1. Adamiec Franciszek, 2. Baranowski Eugenjusz, 3. Belka Antoni, 4. Bialer Izaak Majer, 5. Borucki Bronisław, 6. Brożyńska Marja, 7. Bugaj Stanisław, 8. Ciechański Stanisław, 9. Czernik Antoni, 10. Czyżewski Stanisław, 11. Dembiński Józef, 12. Dobranicki Stanisław, 13. Fein Marek, 14. Gałazka Jan, 15. Goliński Stanisław, 16. Goner Stanisław, 17. Grzegorzak Leon, 18. Holenderski Lew, 19. Joel Eljasz, 20. Kahlert Oskar, 21. Kapczyński Wacław, 22. Kolejwa Leon, 23. Kowalski Bronisław, 24. Kowalski Kazimierz, 25. Kożuchowski Wincenty, 26. Krajewski Karol, 27. Krausz Juljusz, 28. Królikowski Walenty, 29. Kruczkowski Bronisław, 30. Kwiatkowski Józef, 31. Liberman Fiszel, 32. Librach Jakób, 33. Łuba Kazimierz, 34. Marczyńska Kazimiera, 35. Miller Juljan, 36. Margulies Józef, 37. Miłoch Franciszek, 38. Milman Szmul, 39. Minberg Lejb Jakób, 40. Mucha Stanisław, 41. Nawrocki Józef, 42. Nutkiewicz Szlama, 43. Ostrowski Ignacy, 44. Pawlak Michał, 45. Pawlicki Jan, 46. Peterman Stanisław, 47. Piątkowski Hipolit Ludwik, 48. Piotrowski Edmund, 49. Plac Zygmunt, 50. Podgórska Marja, 51. Podgórski Zygmunt, 52. Potapeczuk Marjan, 53. Rajchman Majer Szymon, 54. Rakowski Michał, 55. Rostkowski Czesław, 56. Russ Benjamin, 57. Siedlanowski Roman, 58. Skierniewski Franciszek, 59. Sośnicki Walenty, 60. Stolarek Aleksander, 61. Sznajder Adam, 62. Sztajnsznajder Abram Chuna, 63. Sz wajdler Jan, 64. Trawkowski Józef, 65. Urbach Janusz Konrad, 66. Wajcman Józef, 67. Walczak Adam, 68. Wolczyński Józef, 69. Zajączkiewicz Józef Zenobjusz, 70. Zajde Majer, 71. Zerbe Emil.

b) spóźniony — Holenderski Lew.

c) nieobecny nieusprawiedliwiony — Solczyński Edmund.

II. Urzędnicy miejscy:

Obecni: M. Kalinowski, L. Chwalbiński, St. Sztromajer, J. Zalewski, Wł. Jaworski, H. Konopka, inż. J. Stulkowski, inż. J. Rybołowicz, inż. J. Brzozowski, inż. St. Gundlach, A. Wysocki, J. Waltratus,

W. Staniszewski, St. Kempner, J. Stępowski, T. Wisławski, H. Illinicz i L. Piotrowski.

Przewodniczący: Komisarz Rządowy inż. Wacław Wojewódzki.

Sekretarz: Jan Barczewski, kierownik Oddziału Ogólnego Wydziału Prezydjalnego.

Porządek obrad.

- I. Zagajenie, przyjęcie porządku obrad, przyjęcie protokołu poprzedniego posiedzenia, komunikaty Komisarza Rządowego.
- II. Sprawozdanie Komisji Finansowo-Budżetowej w przedmiocie zamiany gruntów między Gminą Miejską Łódź a Skarbem Państwa (wniosek Komisarza Rządowego Nr. 1570 z dnia 20-go maja 1935)
— referat r. L. Grzegorzaka —
- III. Zatwierdzenie w 3-ciem czytaniu budżetu Zarządu Miejskiego w Łodzi na rok administracyjny 1935/36 (wnioski Komisarza Rządowego Nr. 1376 z dnia 26 stycznia 1935 roku i Nr. 1400 z dnia 14 lutego 1935 roku)
— referat Komisarza Rządowego inż. W. Wojewódzkiego —
- IV. Krótkie zapytania, wnioski nagłe i interpelacje.

I. Zagajenie.

Posiedzenie otwiera o godz. 19 min. 55 Komisarz Rządowy inż. Wacław Wojewódzki; odczytuje on Orędzie Pana Prezydenta Rzeczypospolitej, wydane w dniu 12 maja 1935 roku z powodu zgonu ś. p. Józefa Piłsudskiego, Pierwszego Marszałka Polski. Z kolei wygłasza przemówienie treści następującej:

„Prześwietna Rado!

Odszedł od nas w zaświaty Józef Piłsudski, przywódca walki podziemnej z potęgą caratu, Organizator czynu zbrojnego dla wyzwolenia Ojczyzny z kajdan niewoli, Komendant Legjonów, zwycięski Wódz w walkach o zakreślenie granic Rzeczypospolitej, Pierwszy Marszałek Polski, Naczelnik wskrzeszonego Państwa Polskiego, wreszcie Człowiek, który mocarną swą wolą tworzył zręby państwowości i do ostatniej chwili swego ofiarnego żywota poświęcał wszystkie swoje siły dla dobra, potęgi i mocy wewnętrznej nadewszystko umiłowanej Ojczyzny.

Jako postać o niezwykle wielkiej sile charakteru i głębokiej intuicji, pozwalającej Mu wieszczym wzrokiem sięgać w daleką przyszłość, wyrasta ponad całe współczesne pokolenie.

Dzięki swojej wyjątkowej indywidualności, bezgranicznemu poświęceniu dla wielkiej sprawy wyzwolenia, nakazywał dla siebie szacunek i całkowite oddanie wszystkich tych, którym dane było pracować wraz z Nim i wraz z Nim tworzyć nową Polskę.

Dla siebie niczego nie pragnął: szedł konsekwentnie i wytrwale przez całe swoje znojne i ofiarne życie poprzez niebezpieczeństwa, które, siebie nie szczędząc, zawsze lekceważył, ku jednemu celowi — ku wyzwoleniu Ojczyzny z rąk ciemności, ku zbudowaniu wielkiej i silnej Polski.

Łódź przez dłuższy czas była terenem walki podziemnej Józefa Piłsudskiego ze zniechęconym caratem. W uznaniu tej ofiarnej pracy Rada Miejska m. Łodzi na posiedzeniu swem w dniu 8 sierpnia 1919 roku jednogłośnie nadała Józefowi Piłsudskiemu pierwsze obywatelstwo honorowe naszego miasta.

Był wymagającym i surowym dla innych, ale najwięcej wymagał od siebie, sam pracując wytrwale i niezmordowanie, oddając bezwzględnie cały swój genjusz, moc ducha i charakteru dla dobra i szczęścia Ojczyzny.

To też, gdy śmierć nieubłagana powaliła tego Tytana myśli i czynu, cały świat kulturalny śle do Polski wyrazy żalu, klonią się czoła wszystkich Polaków i tych, co Go bezgranicznie kochali i z Nim razem pracowali i walczyli, i tych, którzy innemi drogami do wspólnego wszystkim nam drogiego celu iść zamierzali.

Uczcijmy pamięć Wielkiego Polaka, który życie całe dla dobra społeczeństwa poświęcił, przez minutę ciszy i skupienia“.

Orędzia oraz przemówienia radni wysłuchali stojąc.

Po minucie ciszy przewodniczący o godz. 20 min. 5 zarządza przerwę. O godz 20 min. 25 przewodniczący wznawia posiedzenie, oświadczając, iż jest ono prawomocne. Na 72 radnych obecnych jest 70, nieobecnych 2-ch. W trakcie posiedzenia przybywa jeden radny, wymieniony powyżej w rubryce „spóźniony“.

Protokół 16 (I sesji) posiedzenia Rady Miejskiej z dnia 27 kwietnia 1935 roku uważa się za przyjęty wobec niezgłoszenia poprawek mimo wyłożenia go do przeglądu przez radnych.

Porządek obrad uważa się za przyjęty wobec niezgłoszenia przez obecnych żadnych wniosków w sprawie jego zmiany.

Przyjęto do wiadomości.

1. Zawiadomienie Przewodniczącego:

- a) iż r. Najder Stanisław pismem z dnia 4 maja 1935 roku zrzekł się mandatu z powodu wyjazdu do Lwowa,

- b) iż na miejsce r. Najdera Stanisława wchodzi do Rady Miejskiej obecna na posiedzeniu r. Brożyńska Marja.
2. Zawiadomienie M. Kalinowskiego, dyrektora Zarządu Miejskiego, iż Frakcja Radnych Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem wydelegowała do Komisji Finansowo-Budżetowej na miejsce Najdera Stanisława r. Marczyńską Kazimierę.
  3. Reskrypt Urzędu Wojewódzkiego Łódzkiego L. SF. I. 4/5/55 z dnia 9 maja 1955 roku, odmawiający zatwierdzenia uchwały Rady Miejskiej Nr. 52 z dnia 14 marca 1955 roku w sprawie statutu o poborze na rzecz Gminy m. Łodzi opłaty, zastępującej świadczenia drogowe w naturze.
  4. Nadesłany przy piśmie Urzędu Wojewódzkiego Łódzkiego L. SF. I. 4/13/54 z dnia 24 maja 1955 roku reskrypt Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Nr. SF. 49/2/20 z dnia 18 maja 1955 roku, uchylający uchwałę Rady Miejskiej Nr. 55 z dnia 14 marca 1955 roku w sprawie zmiany stawek miejskiego dodatku komunalnego do państwowego podatku od nieruchomości za rok 1955.
  5. Zawiadomienie Przewodniczącego, iż wpłynęły następujące wnioski nagle:
    - a) Frakcji Radnych Polskiego Stronnictwa Chrześcijańskiej Demokracji w sprawie wcześniejszego uruchamiania tramwaju na linii Nr. 5 (jako podpisany tylko przez 5 radnych — nieważny),
    - b) Frakcji Radnych Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem w sprawie przemianowania Parku Ludowego na Polesiu Konstantynowskim na Park. im. Marszałka Józefa Piłsudskiego,
    - c) Frakcji Radnych Obozu Narodowego w sprawie wyboru przez Radę Miejską Komisji dla zbadania całokształtu gospodarki miejskiej w dziedzinie robót publicznych w celu zatrudnienia bezrobotnych,
    - d) Frakcji Radnych Jedności Socjalistycznej: P. P. S., Bund i N. S. P. P. w sprawie projektu ordynacji wyborczej do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej.

Radni I. M. Bialer, A. Waleczak i L. Holenderski proszą Przewodniczącego o udzielenie im głosu w celu odczytania deklaracji frakcyj radzieckich, przez nich reprezentowanych, w sprawie zajęć, jakie miały miejsce na 12 (I sesji) posiedzeniu Rady Miejskiej, odbytem w dniu 2 kwietnia 1955 roku. Przewodniczący, opierając się na opinii większości Rady Miejskiej, odmawia udzielenia im głosu. W związku

z tem r. I. M. Bialer w imieniu Frakcji Radnych Zjednoczonego Bloku Sjonistycznego oświadcza, iż przeciwko postępowaniu Przewodniczącego, niezgodnemu z Regulaminem Obrad Rady Miejskiej, zgłosi zażalenie do Pana Wojewody Łódzkiego, zaś r. A. Walczak w imieniu Frakcji Radnych Jedności Socjalistycznej: P. P. S., Bund i N. S. P. P. odczytuje odpowiednie oświadczenie, w czym przeszkadzają mu radni z Obozu Narodowego. Za zakłócenie spokoju na sali obrad Przewodniczący przywołuje do porządku r. E. Zerbedo i r. K. Kowalskiego.

II. W sprawie zamiany gruntów między Gminą Miejską Łódź a Skarbem Państwa:

Po zreferowaniu sprawy przez r. L. Grzegorzaka, sprawozdawcę Komisji Finansowo-Budżetowej, powzięto jednomyślnie bez dyskusji uchwałę treści następującej:

Uchwała Nr. 55.

Rada Miejska, przychylając się do wniosku Komisarza Rządowego Nr. 1570 z dnia 20 maja 1935 roku, postanawia:

1. unieważnić uchwałę swą Nr. 25 z dnia 21 lutego 1935 roku;
2. odstąpić Skarbowi Państwa na cele rozbudowy Okręgowego Szpitala Wojskowego Nr. IV wolną od wszelkich długów i ciężarów nieruchomości wraz ze znajdującymi się nań budynkami, położoną przy ul. Żeromskiego Nr. 113, stanowiącą własność Gminy Miejskiej Łódź, oznaczoną Nr. hip. 2271, rep. hip. 5767, zapisaną w księdze miejskiego majątku nieruchomego pod Nr. inw. 65, zawierającą 3 ha 4155,54 mtr. kw. powierzchni, a oznaczoną na planie, sporządzonym w dniu 8 lutego 1935 roku przez mierniczego przysięgłego Zygmunta Zielińskiego literami: i, k, l, m, n, p, d, i, pod warunkiem, że wzamian za to Skarb Państwa:

- a) odstąpi Gminie Miejskiej Łódź wolny od wszelkich długów i ciężarów teren, wydzielony z folwarku Marysin I, położony w Łodzi, graniczący od zachodu z ul. Marysińską, z północy z szosą Juljanowską, ze wschodu — z folwarkiem Marysin II i z południa — z prywatnymi nieruchomościami: Frydensztaba, Banca, Steigerta i Szczepaniaka, stanowiący na mocy aktu Nr. 662, zeznanego przed notariuszem Władysławem Jeżewskim w dniu 17 stycznia 1925 roku, własność Skarbu Państwa, a zawierający — zgodnie z planem, sporządzonym w miesiącu kwietniu 1925 roku przez mierniczego przysięgłego inż. W. Bobrowskiego, 25 ha 0170 mtr. kw. powierzchni;

- b) odstąpi Gminie Miejskiej Łódź wolny od wszelkich długów i ciężarów teren, wydzielony z dóbr Chojny lit. D powiatu łódzkiego (Nr. rep. hip. 135, uregulowany w oddzielnej księdze wieczystej dóbr Chojny AB Nr. 16, 17, 18, 20, 21, 22 i t. d. tegoż powiatu), Nr. rep. hip. 125, stanowiący na mocy aktu Nr. rep. 644, zeznanego w dniu 20 grudnia 1934 roku przed Piaszczyńskim Władysławem, notariuszem przy Wydziale Hipotecznym Sądu Okręgowego w Piotrkowie, własność Skarbu Państwa, zawierający 11 ha 4496 mtr. kw. powierzchni, oznaczony na planie, sporządzonym w dniu 21 maja 1935 roku za L. dz. 12/1 przez mierniczego przysięgłego Zygmunta Zielińskiego, odsyłaczami, 2, 3, 4, 5, 6a, 6, 7, 8, a, b, c, d, 2 oraz odsyłaczami a, l, e;
- c) dopłaci Gminie Miejskiej Łódź tytułem różnicy wartości szacunkowej kwotę zł. 101,573.93, wynikającą z następującego obliczenia:

A. wartość nieruchomości miejskiej:

grunt (3 ha 4155,54 mtr. kw. a zł. 14.— . . . . .)	zł. 478,177.56
budynki	„ 198,052.37
	<u>zł. 676,209.93</u>

B. wartość nieruchomości wojskowej na Marysinie I:

(23 ha 0170 mtr. kw. a zł. 2.— za 1 m. kw.)	zł. 460,340.—
wartość nieruchomości wojskowej na Chojnach:	
(11 ha 4496 mtr. kw. a 1 zł. za 1 mtr. kw.)	zł. 114,496.—
	<u>zł. 574,836.—</u>

różnica zł. 101,573.93

III. W sprawie zatwierdzenia w trzecim czytaniu budżetu Zarządu Miejskiego w Łodzi na rok administracyjny 1935/36:

Po wysłuchaniu referatu H. Konopki, kierownika Oddziału Rachuby Wydziału Finansowego, w sprawie zmian, jakie poczyniła w preliminarzu budżetowym Zarządu Miejskiego w Łodzi na rok administracyjny 1935/36 Rada Miejska w drugim czytaniu, — Przewodniczący przystępuje do trzeciego czytania tegoż preliminarza działami.

a) W sprawie Działu I — Zarząd Ogólny:

Przewodniczący zawiadamia, iż wpłynęły 3 wnioski, które kolejno podda pod głosowanie:

1. Komisarza Rządowego w sprawie podwyższenia w § 2 poz. oF — Na utrzymanie Związku Rewizyjnego Samorządu Terytorjalnego — ze zł. 15,000.— do zł. 35,000.— — upadł (54 głosy za wnioskiem, 35 — przeciw);
2. wniosek Frakcji Radnych Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem w sprawie przywrócenia w § 1 poz. h — Kursy prawa administracyjnego dla pracowników — zł. 2,251.— — przeszedł (35 głosów za wnioskiem, 34 — przeciw).
Na prośbę r. L. J. Mincberga Przewodniczący zarządza o godz. 21 min. 20 przerwę, wznawiając obrady o godz. 21 min. 30.
3. wniosek Frakcji Radnych Obozu Narodowego w sprawie skreślenia w § 1 poz. 1 — Remuneracje i zapomogi dla pracowników, której nadano nazwę „Godziny nadetatowe, zasiłki oraz dodatki funkcyjne dla pracowników“ — zł. 200,000.— — upadł (35 głosów za wnioskiem, 36 — przeciw).
W związku z tem cały Dział I — Zarząd Ogólny — przyjęto w kwocie zł. 5,550,156.—.
- b) W sprawie Działu II — Majątek komunalny:
Cały Dział II — Majątek komunalny — przyjęto bez dyskusji w kwocie zł. 164,969.—.
- c) W sprawie Działu III — Przedsiębiorstwa komunalne:
Cały Dział III — Przedsiębiorstwa komunalne — przyjęto bez dyskusji w kwocie zł. 47,258.—.
- d) W sprawie Działu IV — Splata długów:
Cały Dział IV — Splata długów — przyjęto bez dyskusji w kwocie zł. 3,552,420.—.
- e) W sprawie Działu V — Drogi i place publiczne:
Cały Dział V — Drogi i place publiczne — przyjęto bez dyskusji w kwocie zł. 1,475,856.—.
- f) W sprawie Działu V-a — pomiary i plany rozbudowy miasta:
Cały Dział V-a — Pomiary i plany rozbudowy miasta — przyjęto bez dyskusji w kwocie zł. 225,174.—.
- g) W sprawie Działu VI — Oświata:
Przewodniczący zawiadamia, iż wpłynęło 8 wniosków, które kolejno podda pod głosowanie:
  1. Wnioski Frakcji Radnych Zjednoczonego Bloku Żydowskiego w sprawie przywrócenia w Rozdziale A, w § 27

- a) poz. e — Subsydjum dla Towarzystwa „Machzikej-Hadas“ — zł. 600.—,
  - b) poz. f — Subsydjum dla Towarzystwa „Bajs-Jakow“ — zł. 600.—,
  - c) poz. h — Subsydjum dla Towarzystwa „Jesoda-Hatora“, ul. Kilińskiego — zł. 600.—,
  - d) poz. i — Subsydjum dla Towarzystwa „Jesoda-Hatora“, ul. Zarzevska — zł. 500.—,
  - e) poz. j — Subsydjum dla Towarzystwa „Jesoda-Hatora“, Al. 1-go Maja — zł. 500.—
— większością głosów upadły (14 głosów za wnioskami, 59 — przeciwko, reszta radnych wstrzymała się od głosowania).
2. Wnioski Komisarza Rządowego, Frakcji Radnych Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem oraz Frakcji Radnych Jedności Socjalistycznej: P. P. S., Bund i N. S. P. P. w sprawie przywrócenia w § 52, poz. b — Subsydjum dla Wolnej Wszechnicy Polskiej — zł. 100,000.— — upadły (52 głosy za wnioskami, 59 — przeciw).

W związku z tem cały Dział VI — Oświata — przyjęto w kwocie zł. 2,910,050.—.

- h) W sprawie Działu VII — Kultura i Sztuka:
Przewodniczący zawiadamia, iż wpłynęło 11 wniosków, które kolejno podda pod głosowanie:
1. Wnioski Frakcji Radnych Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem i Frakcji Radnych Jedności Socjalistycznej: P. P. S., Bund i N. S. P. P. w sprawie podwyższenia w Rozdziale D, w § 45, poz. a — Subsydjum dla Dyrekcji Teatru Miejskiego — ze zł. 51,500.— do zł. 105,900.— — przeszły (51 głosów za wnioskami, 55 — przeciw, 5 radnych wstrzymało się od głosowania).

Na skutek okrzyku, wzniesionego przez r. J. K. Urbacha, którym poczuli się dotknięci radni z Obozu Narodowego, na sali obrad wyknęła bójka, wobec czego Przewodniczący przerwał posiedzenie o godzinie 22 min. 50, zaś zajście zlikwidowały wezwane przez Przewodniczącego organa policji państwowej.

Przewodniczący
Komisarz Rządowy m. Łodzi
(—) W. Wojewódzki
(inż. WACŁAW WOJEWÓDZKI)

Sekretarz

(—) Jan Barczewski
Kierownik Oddziału Ogólnego
Wydziału Prezydjalnego

PROTOKUŁ

17a (I-EJ SESJI) POSIEDZENIA RADY MIEJSKIEJ w ŁODZI.

Łódź, dnia 15 czerwca 1935 roku.

Komplet radnych 72.

Obecnych radnych 70.

I. Członkowie Rady Miejskiej:

a) obecni: 1. Adamiec Franciszek, 2. Baranowski Eugenjusz, 3. Belka Antoni, 4. Bialer Izaak Majer, 5. Borucki Bronisław, 6. Brożyńska Marja, 7. Bugaj Stanisław, 8. Ciechański Stanisław, 9. Czernik Antoni, 10. Czyżewski Stanisław, 11. Dembiński Józef, 12. Dobranicki Stanisław, 13. Fein Marek, 14. Gałązka Jan, 15. Goliński Stanisław, 16. Goner Stanisław, 17. Grzegorzak Leon, 18. Holenderski Lew, 19. Joel Eljasz, 20. Kahlert Oskar, 21. Kapczyński Wacław, 22. Kolejwa Leon, 23. Kowalski Bronisław, 24. Kowalski Kazimierz, 25. Kożuchowski Wincenty, 26. Krajewski Karol, 27. Krausz Juljusz, 28. Królikowski Walenty, 29. Kruczkowski Bronisław, 30. Kwiatkowski Józef, 31. Liberman Fiszel, 32. Librach Jakób, 33. Łuba Kazimierz, 34. Miller Juljan, 35. Margulies Józef, 36. Miłoch Franciszek, 37. Milman Szmul, 38. Mincberg Lejb Jakób, 39. Mucha Stanisław, 40. Nawrocki Józef, 41. Ostrowski Ignacy, 42. Pawlak Michał, 43. Pawlicki Jan, 44. Peterman Stanisław, 45. Piątkowski Hipolit Ludwik, 46. Piotrowski Edmund, 47. Plac Zygmunt, 48. Podgórska Marja, 49. Podgórski Zygmunt, 50. Potapczuk Marjan, 51. Rajchman Majer Szymon, 52. Rakowski Michał, 53. Rostkowski Czesław, 54. Russ Benjamin, 55. Siedlanowski Roman, 56. Skierniewski Franciszek, 57. Solczyński Edmund, 58. Sośnicki Walenty, 59. Stolarek Aleksander, 60. Sznajder Adam, 61. Sztajnsznajder Abram Chuna, 62. Sz wajdler Jan, 63. Trawkowski Józef, 64. Urbach Janusz Konrad, 65. Wajcman Józef, 66. Walczak Adam, 67. Wolczyński Józef, 68. Zajączkiewicz Józef Zenobjusz, 69. Zajde Majer, 70. Zerbe Emil.

b) spóźnieni: 1. Joel Aleksander, 2. Kruczkowski Bronisław, 3. Ostrowski Ignacy.

c) nieobecni usprawiedliwieni: 1. Marczyńska Kazimiera, 2. Nutkiewicz Szlama.

II. Urzędnicy miejscy:

Obecni: M. Kalinowski, L. Chwalbiński, St. Sztromajer, Wł. Jaworski, H. Konopka, inż. J. Stulkowski inż. J. Brzozowski, inż. St. Gun-

dlach, A. Wysocki, St. Kempner, W. Staniszewski, T. Wisławski, J. Stępowski, J. Waltratus, H. Illnicz.

Przewodniczący: Komisarz Rządowy inż. Wacław Wojewódzki.

Sekretarz: Jan Barczewski, kierownik Oddziału Ogólnego Wydziału Prezydjalnego.

Porządek obrad.

I. Dalszy ciąg III czytania budżetu Zarządu Miejskiego w Łodzi na rok administracyjny 1955/56 (wnioski Komisarza Rządowego Nr. 1376 z dnia 26 stycznia 1955 roku i Nr. 1400 z dnia 14 lutego 1955 roku).

II. Krótkie zapytania, wnioski nagłe i interpelacje.

I. Zagajenie.

Posiedzenie otwiera o godz. 20 min. 25 Komisarz Rządowy inż. Wacław Wojewódzki oświadczając, iż jest ono prawomocne. Na 72 radnych obecnych jest 67, nieobecnych 5. W trakcie posiedzenia przybywa 3 radnych, wymienionych powyżej w rubryce „spóźnieni”. Radni: Marczyńska Kazimiera i Nutkiewicz Szlama nieobecność swą usprawiedliwili.

Przyjęto do wiadomości.

1. Odczytany przez Przewodniczącego z polecenia Wojewody Łódzkiego Nr. SA. I. 14c/4/55 z dnia 4 czerwca 1955 roku reskrypt Ministra Spraw Wewnętrznych Nr. Min. 5510/6 z dnia 29 maja 1955 roku treści następującej:

„Rada Miejska m. Łodzi nieudolnie i niedbale wykonuje ciążące na niej zadania, częściowo zaś wykazuje bezczynność, przez co powoduje w gospodarce samorządowej m. Łodzi istotne nieprawidłowości, a ponadto dopuszcza się albo toleruje wśród swych członków publiczne wystąpienia, które uwłaczają powadze lub obniżają zaufanie, jakim powinny cieszyć się organa administracji publicznej.

W szczególności Rada Miejska m. Łodzi:

1) dotychczas nie uchwaliła budżetu na roku 1955/56, przez co uchyla się od spełniania swych obowiązków ustawowych i zmusza Zarząd Miejski do pozabudżetowej gospodarki,

2) dopuściła się na szeregu posiedzeń jaskrawych ekscesów m. in. ostatnio mających miejsce w dniu 28 maja r. b.

Wobec powyższego na podstawie art. 69 ust. (2) ustawy z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samo-

rządu terytorjalnego (Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 294) udzielam Radzie Miejskiej m. Łodzi upomnienia i wzywam ją do podjęcia normalnej, prawidłowej działalności oraz zaniechania niewłaściwego postępowania.

Proszę Pana Wojewodę o podanie niniejszego mego zarządzenia do wiadomości Radzie Miejskiej m. Łodzi za pośrednictwem jej przewodniczącego“.

2. Zawiadomienie Przewodniczącego, iż Frakcja Radnych Obozu Narodowego wydelegowała do Komisji Regulaminowo-Prawnej na miejsce p. T. Bryńskiego p. Stefana Kossakowskiego.

II. W sprawie zatwierdzenia w 3 czytaniu budżetu Zarządu Miejskiego w Łodzi na rok administracyjny 1935/36:

Wydatki.

a) W sprawie Działu VII — Kultura i Sztuka:

Przewodniczący poddaje kolejno pod głosowanie dalsze zgłoszone wnioski:

1. wniosek Frakcji Radnych Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem w sprawie skreślenia w rozdziale E § 44 poz. e — subsydjum dla Filharmonji Chrześcijańskiej — zł. 2.000.— — upadł (29 głosów za i 35 przeciw; 6 radnych wstrzymało się od głosowania);
2. wniosek Frakcji Radnych Obozu Narodowego w sprawie skreślenia w rozdziale E § 45 poz. b — — subsydjum dla Towarzystwa Krzewienia Wiedzy Chrześcijańsko-Społecznej — zł. 800.—, i poz. c — subsydjum dla Związku Młodzieży Chrześcijańsko-Społecznej — zł. 800.— — przeszedł większością głosów;
3. wniosek Frakcji Radnych Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem w sprawie przywrócenia w rozdziale E § 45 poz. f — subsydjum dla Polskiego Towarzystwa Kultury i Oświaty Robotniczej „Pochodnia“ — zł. 500.—, i poz. g — subsydjum dla Stowarzyszenia Polskiej Młodzieży Pracującej „Orlę“ — zł. 1.500.— — upadł większością głosów;
4. wnioski Frakcji Radnych Jedności Socjalistycznej: P. P. S., Bund i N. S. P. P. w sprawie przyznania subwencji: dla Towarzystwa Uniwersytetu Robotniczego w kwocie zł. 2.000.—, dla Niemieckiego Robotniczego Towarzystwa Kulturalnego „Postęp“ w kwocie zł. 1.000.— i dla Żydowskiego Robotni-

czego Towarzystwa Kulturalnego „Kulturliga“ w kwocie zł. 1,000.— — upadły większością głosów;

5. wniosek Frakcji Radnych Polskiego Stronnictwa Chrześcijańskiej Demokracji w sprawie przyznania subwencji dla Związku Młodzieży Chrześcijańskiej „Odrodzenie“ w kwocie zł. 1,000.— — upadł większością głosów;
6. wniosek Frakcji Radnych Jedności Socjalistycznej: P. P. S., Bund i N. S. P. P. w sprawie przyznania subwencji Zrzeszeniu Szkół Żydowskich, ul. Zawadzka Nr. 1, w kwocie zł. 10,000.— — upadł większością głosów;
7. wniosek Frakcji Radnych Zjednoczonego Bloku Sjonistycznego w sprawie przyznania subwencji: dla szkoły „Bnej Sion“ w kwocie zł. 500.—, dla szkoły „Jabne“ w kwocie zł. 500.—, dla kursów „Mizrachim“ w kwocie zł. 500.—, dla Uniwersytetu Ludowego przy Organizacji Sjonistycznej w kwocie zł. 500.— — upadł większością głosów.

W związku z tem cały dział VII — Kultura i Sztuka — przyjęto w kwocie zł. 565,829.—.

b) W sprawie Działu VIII — Zdrowie Publiczne:

Przewodniczący zawiadamia, iż wpłynęło 15 wniosków, które kolejno podda pod głosowanie:

1. wniosek Frakcji Radnych Jedności Socjalistycznej: P. P. S., Bund i N. S. P. P. w sprawie podwyższenia w rozdziale A § 48 — Przychodnie Przeciwgruźlicze — o zł. 30,000.— — upadł większością głosów;
2. wnioski Komisarza Rządowego oraz Frakcji Radnych Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem w sprawie podwyższenia w § 56 poz. a — subsydjum dla Miejskiego Komitetu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego ze zł. 25,000.— do zł. 35,000.— — upadły (za wnioskiem głosowało 27 radnych, przeciwko 36, reszta radnych wstrzymała się od głosowania);
3. wniosek Frakcji Radnych Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem w sprawie przyznania subwencji Łódzkiemu Klubowi Sportowemu w kwocie zł. 10,000.— — upadł większością głosów;
4. wniosek Frakcji Radnych Jedności socjalistycznej: P. P. S., Bund i N. S. P. P. w sprawie wniesienia w rozdziale A § 59 poz. r — na walkę z alkoholizmem — zł. 10,000.— — prze-

szedł (33 głosy za, 34 przeciw, 5 radnych wstrzymało się od głosowania);

5. wniosek Frakcji Radnych Jedności Socjalistycznej w sprawie przywrócenia w rozdziale A § 59 poz. b kredytu w kwocie zł. 763.49 na prowadzenie Poradni Świadomego Macierzyństwa — upadł większością głosów;
6. wniosek Frakcji Radnych Jedności Socjalistycznej: P. P. S., Bund i N. S. P. P. w sprawie podwyższenia w rozdziale B § 63 — 3 ambulatorja ogólne — o zł. 70.000.— — upadł większością głosów;
7. wniosek Frakcji Radnych Jedności Socjalistycznej: P. P. S., Bund i N. S. P. P. w sprawie podwyższenia w rozdziale B § 64 — pomoc dla położnic w zakładach położniczych — o zł. 25.000.— — upadł (26 głosów za, 35 przeciw, 9 radnych wstrzymało się od głosowania);
8. wniosek Frakcji Radnych Jedności Socjalistycznej: P. P. S., Bund i N. S. P. P. w sprawie podwyższenia w rozdziale B § 65 — koszty kuracyjne za chorych w szpitalach obcych — o zł. 200.000.— — upadł większością głosów;
9. wniosek Frakcji Radnych Zjednoczonego Bloku Żydowskiego w sprawie przywrócenia w rozdziale B § 69 poz. a — subsydjum dla Uzdrowiska Towarzystwa „Bykur Cholim“ — w kwocie zł. 500.— — upadł większością głosów;
10. wnioski Frakcji Radnych Zjednoczonego Bloku Żydowskiego i Frakcji Radnych Jedności Socjalistycznej: P. P. S., Bund i N. S. P. P. w sprawie przywrócenia w rozdziale B § 69 poz. b — subsydjum dla Towarzystwa Ochrony Zdrowia Ludności Żydowskiej — zł. 500.— — upadły (34 głosów za i 36 przeciw);
11. wniosek Frakcji Radnych Obozu Narodowego w sprawie skreślenia w rozdziale B § 69 poz. c — subsydjum dla Pogotowia „Linias Hacedek“ — zł. 2.500.— — upadł (35 głosów za i 35 głosów przeciw).

W związku z tem cały Dział VIII — Zdrowie Publiczne — przyjęto w kwocie zł. 4.028,198.—.

c) W sprawie Działu IX — Opieka Społeczna:

Przewodniczący zawiadamia, że wpłynęło 8 wniosków, które kolejno podda pod głosowanie:

1. wnioski Frakcji Radnych Zjednoczonego Bloku Żydowskiego oraz Frakcji Radnych Jedności Socjalistycznej: P. P. S., Bund i N. S. P. P. w sprawie przywrócenia w rozdziale A § 67 poz. b — subsydjum dla Towarzystwa Ochrony Zdrowia Ludności Żydowskiej — zł. 4.400.— — upadły (50 głosów za, 37 głosów przeciw, 3 radnych wstrzymało się od głosowania);
2. wniosek Komisarza Rządowego w sprawie podwyższenia w rozdziale B § 84 — Oddział Porad Prawnych — poz. a — pobory pracowników — o zł. 5.004.— i poz. i — materiały kancelaryjne — o zł. 8.— — przeszedł jednogłośnie (35 głosów za, reszta radnych wstrzymała się od głosowania);
3. wniosek Frakcji Radnych Zjednoczonego Bloku Żydowskiego w sprawie przywrócenia w rozdziale B § 85 poz. h — subsydjum dla Towarzystwa Ochrony Kobiet Żydowskich — zł. 500.— — przeszedł (35 głosów za, 35 przeciw, przewodniczący głosował za wnioskiem jako 36-ty);
4. wniosek Frakcji Radnych Jedności Socjalistycznej w sprawie podwyższenia w rozdziale B § 84 poz. m — obrona w sądach — o zł. 4.000.— — upadł (34 głosy za, 36 przeciw);
5. wniosek Frakcji Radnych Polskiego Stronnictwa Chrześcijańskiej Demokracji w sprawie przyznania subsydjum Chrześcijańskiemu Związkowi Inwalidów Pracy w kwocie zł. 1.000.— — upadł (35 głosów za i 35 przeciw);
6. wniosek Frakcji Radnych Polskiego Stronnictwa Chrześcijańskiej Demokracji w sprawie przyznania subwencji dla Związku Dozorców Domowych Chrześcijańskiego Zjednoczenia Zawodowego w kwocie zł. 1.000.— — przeszedł (35 głosów za i 35 głosów przeciw, przeważył głos przewodniczącego);
7. wniosek Frakcji Radnych Jedności Socjalistycznej: P. P. S., Bund i N. S. P. P. w sprawie przyznania kredytu w kwocie zł. 500.000.— na pomoc zimową dla najuboższej ludności miasta — upadł większością głosów.

W związku z tem cały Dział IX — Opieka Społeczna — przyjęto w kwocie zł. 2.474.098.—.

O godz. 22 min. 20 przewodniczący zarządził przerwę, wznowiając obrady o godz. 22 min. 45.

- d) W sprawie Działu X — Popieranie Rolnictwa:
Cały Dział X — Popieranie Rolnictwa — przyjęto bez dyskusji w kwocie zł. 145,753.—.

e) W sprawie Działu XI — Popieranie Przemysłu i Handlu:

Przewodniczący zawiadamia, iż wpłynęło 6 wniosków, które kolejno podda pod głosowanie:

1. wniosek Frakcji Radnych Polskiego Stronnictwa Chrześcijańskiej Demokracji w sprawie podwyższenia w rozdziale A § 91 poz. a — subsydjum dla szkoły rzemieślniczej OO. Salezjanów o zł. 8,000.— — upadł większością głosów;
2. wnioski Frakcji Radnych Zjednoczonego Bloku Żydowskiego w sprawie przywrócenia w rozdziale A § 91
  - a) poz. b — subsydjum dla Towarzystwa „Talmud Tora“ im. rabina Majzla — zł. 750.—,
  - b) poz. c — subsydjum dla Towarzystwa Szerzenia Oświaty i Wiedzy Technicznej wśród Żydów — zł. 2,900.—
upadły większością głosów;
3. wnioski Frakcji Radnych Zjednoczonego Bloku Żydowskiego i Frakcji Radnych Jedności Socjalistycznej: P. P. S., Bund i N. S. P. P. w sprawie przyznania w rozdziale A § 91 poz. d — subsydjum dla kursów rzemieślniczych „Ort“ — zł. 1,000.—
względnie zł. 2,000.— — upadły większością głosów;
4. wniosek Frakcji Radnych Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem w sprawie przywrócenia w rozdziale A § 91 poz. e — subsydjum dla organizacji Młodzieży Pracującej — zł. 1,000.— — upadł większością głosów.

W związku z tem cały Dział XI — Popieranie Przemysłu i Handlu — przyjęto w kwocie zł. 451,141.—.

f) W sprawie Działu XII — Bezpieczeństwo Publiczne:

Przewodniczący zawiadamia, że wpłynęły 2 wnioski, które podda pod głosowanie.

Wnioski Komisarza Rządowego i Frakcji Radnych Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem w sprawie podwyższenia § 97 — subsydjum dla Łódzkiej Straży Ogniowej Ochotniczej — o zł. 50,000.— — upadły większością głosów.

W związku z tem cały Dział XII — Bezpieczeństwo Publiczne — przyjęto w kwocie zł. 1,258,971.—.

g) W sprawie Działu XIII — Różne:

Przewodniczący zawiadamia, że wpłynęło 9 wniosków, które kolejno podda pod głosowanie:

1. wniosek Komisarza Rządowego w sprawie podwyższenia w § 98 poz. c — Koszty utrzymania Rady Wojewódzkiej — o zł. 4,550.— — przeszedł (35 głosów za i 35 przeciw; przeważył głos przewodniczącego);
2. wnioski Komisarza Rządowego i Frakcji Radnych Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem w sprawie przywrócenia w § 99 poz. b — subsydjum dla Polskiej Y. M. C. A — zł. 50,000.— — upadły większością głosów;
3. wniosek Frakcji Radnych Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem w sprawie przywrócenia w § 99 poz. c — subsydjum dla Komitetu Budowy Domu im. Marszałka Piłsudskiego — zł. 50,000.— — upadł (28 głosów za, 39 przeciw; 3 radnych wstrzymało się od głosowania);
4. wniosek Frakcji Radnych Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem w sprawie przywrócenia w § 99 poz. f — subsydjum dla Federacji Grodzkiej P. Z. O. O. — zł. 15,000.— — upadł (23 głosy za, 42 przeciw; 5 radnych wstrzymało się od głosowania);
5. wnioski Frakcji Radnych Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem i Frakcji Radnych Polskiego Stronnictwa Chrześcijańskiej Demokracji w sprawie przywrócenia w § 99 poz. g — subsydjum dla Stowarzyszenia Kilińczyków i Enzeterowców — zł. 500.— względnie zł. 1,000.— — upadły większością głosów;
6. wnioski Frakcji Radnych Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem i Frakcji Radnych Polskiego Stronnictwa Chrześcijańskiej Demokracji w sprawie przywrócenia w § 99 poz. h — subsydjum dla Koła Młodzieży Spółdzielczej — zł. 500.— — upadły większością głosów.

W związku z tem cały Dział XIII — Różne — przyjęto w kwocie zł. 900,314.—.

Dochody.

Wobec tego, iż nie zgłoszono żadnych wniosków, poszczególne działy dochodów przyjęto w następujących kwotach:

I. Majątek komunalny	zł. 173,797.—
II. Przedsiębiorstwa komunalne	„ 2,721,287.—
III. Subwencje i dotacje	„ 367,659.—
IV. Zwroty	„ 2,546,771.—
V. Opłaty administracyjne	„ 508,216.—
VI. Opłaty z urzędzeń dobra publicznego	„ 416,131.—

VII. Dopłaty	zł.	—.—
VIII. Udział w podatkach państwowych	„	3,750,000.—
IX. Dodatki do podatków państwowych	„	11,480,133.—
X. Podatki samoistne	„	1,450,000.—
XI. Różne	„	200,006.—

Wydatki i dochody Szpitali.

Wobec tego, że żadnych wniosków nie zgłoszono — przyjęto:

1. Szpital Zapasowy	w kwocie zł.	118,590.—
2. „ w Radogoszczu	„ „	626,824.—
3. „ św. Józefa	„ „	390,395.—
4. „ św. Aleksandra	„ „	154,778.—
5. „ Marji-Magdaleny	„ „	100,650.—
6. Sanatorjum w Chojnach	„ „	140,378.—
7. Sanatorjum w Łagiewnikach	„ „	75,704.—
8. Prewentorium w Łagiewnikach	„ „	21,884.—

Wydatki i dochody Zakładów Opiekuńczych.

Wobec tego, że żadnych wniosków nie zgłoszono — przyjęto:

1. I Dom Wychowawczy dla niemowląt	w kwocie zł.	133,328.—
2. II Dom Wychowawczy dla dzieci w wieku przedszkolnym	„ „	103,835.—
3. III Dom Wychowawczy dla dziewcząt w wieku szkolnym	„ „	91,654.—
4. IV Dom Wychowawczy — Pogotowie Opiekuńcze	„ „	36,581.—
5. V Dom Wychowawczy dla chłopców w wieku szkolnym	„ „	126,757.—
6. Dom Starców i Kalek Chrześcijan	„ „	196,977.—
7. Dom dla chronicznie chorych	„ „	91,076.—
8. Zbiornia dla starców	„ „	39,592.—

Wydatki i dochody przedsiębiorstw komunalnych.

Przewodniczący zawiadamia, iż wpłynęły 2 wnioski: Frakcji Radnych Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem i Frakcji Radnych Jedności Socjalistycznej: P. P. S., Bund i N. S. P. P. w sprawie utrzymania Warsztatów Mechanicznych i przyznania kredytu na ich prowadzenie w kwocie zł. 330,553.—

Wnioski upadły (31 głosów za i 36 przeciw, 3 radnych wstrzymało się od głosowania).

Wobec niezgłoszenia innych wniosków przyjęto:

1. Gazownia Miejska	w kwocie zł.	2,676,600.—
2. Osiedle im. Motwilla-Mireckiego	„ „	698,264.—
3. Domki drewniane na Chojnach i Mani	„ „	53,933.—
4. Zakład Hodowli Roślin	„ „	101,605.—
5. Apteka Szpitalna	„ „	181,735.—
6. Tabor Miejski	„ „	164,096.—
7. Dom Pracy	„ „	208,114.—
8. Majątek Łagiewniki	„ „	29,752.—
9. Majątek Rszew	„ „	97,607.—

Przed przystąpieniem przez Przewodniczącego do głosowania nad przyjęciem en bloc budżetu Zarządu Miejskiego w Łodzi na rok administracyjny 1955/56 zabierają głos: w imieniu Frakcji Radnych Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem — r. J. Wolczyński i w imieniu Frakcji Radnych Zjednoczonego Bloku Żydowskiego — r. L. J. Minberg.

Proszą oni o odroczenie głosowania nad całością budżetu do następnego posiedzenia ze względu na konieczność ustosunkowania się poszczególnych frakcyj radzieckich do znacznie zmienionego budżetu Zarządu Miejskiego w Łodzi na rok administracyjny 1955/56.

Radny K. Kowalski w imieniu Frakcji Radnych Obozu Narodowego wypowiada się przeciwko wnioskowi radnych J. Wolczyńskiego i L. J. Minberga, powołując się przytem na odczytany dziś reskrypt Ministra Spraw Wewnętrznych, wzywający Radę Miejską do jak najszybszego zakończenia obrad nad budżetem Zarządu Miejskiego w Łodzi na rok administracyjny 1955/56.

W celu umożliwienia poszczególnym frakcjom radzieckim uzgodnienia swego stanowiska, Przewodniczący o godz. 25 min. 50 zarządza przerwę.

O godz. 24 min. 50 Przewodniczący wznawia posiedzenie. Członkowie Frakcyj Radnych: Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem, Zjednoczonego Bloku Żydowskiego, Zjednoczonego Bloku Sjonistycznego i Polskiego Stronnictwa Chrześcijańskiej Demokracji na salę nie weszli.

Po złożeniu przez radnego A. Walczaka oświadczenia, iż Frakcja Radnych Jedności Socjalistycznej: P. P. S., Bund i N. S. P. P. uważa za konieczne odczytanie swej deklaracji wobec całej Rady Miejskiej, a nie tylko jednej frakcji radzieckiej, członkowie tejże frakcji opuszczają salę obrad.

Przewodniczący, po stwierdzeniu braku quorum (na sali pozostało 35 członków Obozu Narodowego i r. O. Kahlert) o godz. 24 min. 35 posiedzenie zamyka.

Członkowie Frakcji Radnych Obozu Narodowego, na znak protestu przeciwko tego rodzaju zarządzeniu Przewodniczącego, pozostają na sali obrad do godz. 4 min. 15.

Sekretarz

(-) *Jan Barczewski*

Kierownik Oddziału Ogólnego
Wydziału Prezydjalnego.

Przewodniczący

Komisarz Rządowy m. Łodzi

(-) *W. Wojewódzki*

(inż. WACŁAW WOJEWÓDZKI)

PROTOKUŁ

18 (I SESJI) POSIEDZENIA RADY MIEJSKIEJ w ŁODZI.

Łódź, dnia 18 czerwca 1935 roku.

Komplet radnych 72.

Obecnych radnych 71.

I. Członkowie Rady Miejskiej:

a) obecni: 1. Adamiec Franciszek, 2. Baranowski Eugenjusz, 3. Belka Antoni, 4. Bialer Izaak Majer, 5. Borucki Bronisław, 6. Brożyńska Marja, 7. Bugaj Stanisław, 8. Ciechański Stanisław, 9. Czernik Antoni, 10. Czyżewski Stanisław, 11. Dembiński Józef, 12. Dobranicki Stanisław, 13. Fein Marek, 14. Gałązka Jan, 15. Goliński Stanisław, 16. Gonera Stanisław, 17. Grzegorzak Leon, 18. Holenderski Lew, 19. Joel Eljasz, 20. Kahlert Oskar, 21. Kapczyński Wacław, 22. Kolejwa Leon, 23. Kowalski Kazimierz, 24. Kożuchowski Wincenty, 25. Krajewski Karol, 26. Krausz Juljusz, 27. Królikowski Walenty, 28. Kruczkowski Bronisław, 29. Kwiatkowski Józef, 30. Liberman Fiszel, 31. Librach Jakób, 32. Łuba Kazimierz, 33. Marczyńska Kazimiera, 34. Miller Juljan, 35. Margulies Józef, 36. Miloch Franciszek, 37. Milman Szmul, 38. Mincberg Lejb Jakób, 39. Mucha Stanisław, 40. Nawrocki Józef, 41. Nutkiewicz Szlama, 42. Ostrowski Ignacy, 43. Pawlak Michał, 44. Pawlicki Jan, 45. Peterman Stanisław, 46. Piątkowski Hipolit Ludwik, 47. Piotrowski Edmund, 48. Plac Zygmunt, 49. Podgórska Marja, 50. Podgórski Zygmunt, 51. Potapczuk Marjan, 52. Rajchman Majer Szymon, 53. Rakowski Michał, 54. Rostkowski Czesław, 55. Russ Benjamin, 56. Siedlanowski Roman, 57. Skierniewski Franciszek, 58. Solczyński Edmund, 59. Sośnicki Walenty, 60. Stolarek Aleksander, 61. Sznajder Adam, 62. Sztajnsznajder Abram Chuna, 63. Szwajdler Jan, 64. Trawkowski Józef, 65. Urbach Janusz Konrad, 66. Wajcman Józef, 67. Walczak Adam, 68. Woleczyński Józef, 69. Zajączkiewicz Józef Zenobjusz, 70. Zajde Majer, 71. Zerbe Emil.

b) spóźnieni: 1. Milman Szmul, 2. Nutkiewicz Szlama.

c) nieobecny nieusprawiedliwiony — Kowalski Bronisław.

II. Urzędnicy miejscy:

Obecni: M. Kalinowski, L. Chwalbiński, St. Sztromajer, Wł. Jaworski, T. Wisławski, H. Konopka, inż. J. Brzozowski, W. Kleck, inż. J. Rybołowicz, R. Hoffman, A. Wysocki, dr. B. Misjon, St. Rogowicz, J. Waltratus, J. Stępowski i H. Illinicz.

Przewodniczący: Komisarz Rządowy inż. Waclaw Wojewódzki.
Sekretarz: Jan Barczewski, kierownik Oddziału Ogólnego Wydziału Prezydjalnego.

Porządek obrad.

- I. Zagajenie, przyjęcie porządku obrad, przyjęcie protokołu poprzedniego posiedzenia, komunikaty Komisarza Rządowego.
- II. Zatwierdzenie en bloc budżetu Zarządu Miejskiego w Łodzi na rok administracyjny 1955/56 (wnioski Komisarza Rządowego Nr. 1376 z dnia 26 stycznia 1955 roku i Nr. 1400 z dnia 14 lutego 1955 roku)
— referat Komisarza Rządowego inż. W. Wojewódzkiego —
- III. Sprawa wyboru 10 opiekunów społecznych i 20 zastępców tychże (wniosek Komisarza Rządowego Nr. 1567 z dnia 13-go Maja 1955 roku)
— referat naczelnika T. Wisławskiego —
- IV. Sprawozdanie Komisji Finansowo-Budżetowej w przedmiocie:
  1. upoważnienia Zarządu Miejskiego do wypuszczenia pożyczki inwestycyjnej m. Łodzi na sumę zł. 10 milionów (wniosek Komisarza Rządowego Nr. 1614 z dnia 5 czerwca 1955 roku) I uchwalenie —
— referat Komisarza Rządowego inż. W. Wojewódzkiego —
  2. przyjęcia dotacji z Komunalnego Funduszu Pożyczkowo-Zapomogowego w kwocie zł. 135,000.— na częściowe pokrycie uszczerbku w dochodach m. Łodzi, wywołanego zniesieniem podatku komunalnego od towarów przywożonych drogami żelaznymi (wniosek Komisarza Rządowego Nr. 1601 z dnia 20 maja 1955 roku)
— referat naczelnika L. Chwalbińskiego —
  3. przyjęcia dotacji w kwocie zł. 47,000.— z kredytów Ministerstwa Opieki Społecznej na zwiększenie stanu zatrudnienia bezrobotnych m. Łodzi (wniosek Komisarza Rządowego Nr. 1600 z dnia 29 maja 1955 roku)
— referat naczelnika L. Chwalbińskiego —
  4. przyjęcia dotacji w kwocie zł. 5,000.— z Funduszu Pracy na prowadzenie robót wykopaliskowych przez Miejskie Muzeum Etnograficzne (wniosek Komisarza Rządowego Nr. 1615 z dnia 7 czerwca 1955 roku)
— referat naczelnika L. Chwalbińskiego —

V. Krótkie zapytania, wnioski nagłe i interpelacje.

I. Zagajenie.

Posiedzenie otwiera o godz. 20 min. 30 Komisarz Rządowy inż. Wacław Wojewódzki oświadczając, iż jest ono prawomocne. Na 72 radnych obecnych jest 69 radnych, nieobecnych 3 radnych. W trakcie posiedzenia przybywa 2 radnych, wymienionych powyżej w rubryce „spóźnieni”.

Protokoly 17 i 17a (I sesji) posiedzeń Rady Miejskiej z dnia 28 maja i 13 czerwca 1955 roku uważa się za przyjęte wobec niezgłoszenia poprawek mimo wyłożenia ich do przeglądu przez radnych.

Porządek obrad uważa się za przyjęty wobec niezgłoszenia przez obecnych żadnych wniosków w sprawie jego zmiany.

Przyjęto do wiadomości.

Reskrypt Wojewody Łódzkiego Nr. SF. I. 2/7/55 z dnia 15 czerwca 1955 roku, zatwierdzający uchwałę Rady Miejskiej Nr. 51 z dnia 26 marca 1955 roku w sprawie przyznania pracownikom miejskim 10 % dodatku komunalnego do uposażeń służbowych na rok administracyjny 1955/56.

II. W sprawie zatwierdzenia en bloc budżetu Zarządu Miejskiego w Łodzi na rok administracyjny 1955/56:

Przewodniczący zawiadamia, iż przyjęty przez Radę Miejską w 3 czytaniu budżet Zarządu Miejskiego w Łodzi na rok administracyjny 1955/56 (wraz z zakładami i przedsiębiorstwami komunalnymi) zamyka się: we wpływach sumą zł. 30.254.489.—, w wydatkach zaś sumą zł. 28.164.656.—, czyli że przewyżka wpływów nad wydatkami wynosi zł. 2.089.833.—.

Przed przystąpieniem do głosowania Przewodniczący udziela głosu przedstawicielom poszczególnych frakcyj radzieckich w celu złożenia odpowiednich oświadczeń.

Radny L. J. Minberg — w imieniu Frakcji Radnych Zjednoczonego Bloku Żydowskiego — składa oświadczenie treści następującej:

„Wierni dotychczasowym zwyczajom i tradycjom, stanęliśmy zwartym szeregiem do pracy w Radzie Miejskiej dla dobra gospodarczego i społecznego miasta.

Dzięki doświadczeniu naszych członków, pełniących obowiązki radnych od szeregu lat lub nawet od pierwszej chwili powołania do życia przez Państwo Polskie samorządu miejskiego, przestrzeganie tych zasad zostało nam ułatwione.

Ale, jak już stwierdzili nasi przedstawiciele w licznych swych przemówieniach, Obóz Narodowy, używając trybuny radzieckiej dla celów demagogji, przypuścił walny atak na nasze prawa przy rozpatrywaniu budżetu na rok 1935/36.

Już wniesiony przez Pana Komisarza na Radę Miejską budżet bynajmniej nie mógł nas zadowolić, ciężar bowiem utrzymania żydowskich instytucyj opiekuńczych, zdrowotnych i oświatowych przeniesiony został całkowicie na barki społeczeństwa żydowskiego.

W toku zaś obrad budżetowych preliminarz miejski uległ zupełnemu spaceniu, a jego zdrowy sens gospodarczy całkowicie zniweczeniu.

Obóz Narodowy, korzystając z przypadkowej większości jednego głosu na poszczególnych posiedzeniach, skreślił z budżetu szereg pozycyj, przeznaczonych nie tylko na instytucje żydowskie, ale również na niezmiernie ważne cele ogólne.

W ten sposób została usunięta pozycja na Dom-Pomnik dla Największego Polaka Marszałka Józefa Piłsudskiego, co rzuca niestety cień niesławny na nasz samorząd; została zmniejszona kwota na zasłużoną dla miasta Straż Ogniową; została pozbawiona poparcia Wolna Wszechnica Polska i t. p.

Obóz Narodowy nie zawahał się odrzucić pozycje, obejmujące najelementarniejsze świadczenia na rzecz ludności żydowskiej w dziedzinie Opieki Społecznej i Zdrowotności Publicznej, stanowiące obowiązek gminy terytorjalnej.

Stojąc w obronie naszych praw, spotkaliśmy się z niesłychanymi w dziejach samorządu polskiego aktami gwałtu.

W tych warunkach ułożony budżet miasta zmusza ludność żydowską do utrzymywania własnym kosztem instytucyj zdrowotności, opieki społecznej i oświaty, a tem samem do płacenia podwójnych podatków na niektóre cele.

Podnosząc uroczysty protest przeciw próbom uszczuplenia praw ludności żydowskiej oświadczamy, że głosować będziemy przeciwko budżetowi, przyczem prosimy o wniesienie naszego protestu, zgłoszonego przeciw uchwalonemu w ten sposób budżetowi, do protokołu i zastrzegamy sobie prawo wniesienia skargi do władz nadzorczych“.

Radny J. Wolczyński — w imieniu Frakcji Radnych Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem — składa oświadczenie treści następującej:

„Na wstępie naszej deklaracji dajemy wyraz wielkiemu oburzeniu, jakim jest przejęte całe społeczeństwo, przez ostatnie posu-

nięcia na terenie Rady. Wiadomo, że miasto nasze, jedno z pierwszych w Polsce, jednomyślną uchwałą Rady Miejskiej w roku 1925 nadało Marszałkowi Józefowi Piłsudskiemu, jako Wskrzescielowi Państwa Polskiego, dyplom honorowego obywatela miasta. Obecnie Zarząd Miejski łącząc się z całym społeczeństwem, oplakującym przedwczesny zgon Swego Wodza, przeznaczył w budżecie skromną ofiarę na budujący się w Łodzi Dom-Pomnik i wyście, Panowie z większości, tę Wielką i Świętą dla narodu rzecz, wbrew temu co mówi poeta „świętości nie szargać, bo trza by święte były” — star-gali, głosując przeciw. Zakładając przeciw temu najgorętszy protest, pozostawiamy osąd tego czynu historii.

Przechodząc dalej do spraw budżetowych zaznaczamy, że w deklaracji naszej, złożonej podczas debaty generalnej nad budżetem, uzależniliśmy zajęcie stanowiska od wyniku przeprowadzonych prac, uważając za słuszne i konieczne składanie przez poszczególne frakcje poprawek, wypływających z istotnych potrzeb miasta i opartych na jego możliwościach finansowych, głosowaliśmy za tymi poprawkami bez względu przez którą frakcję były składane, a czyniliśmy to w myśl naszej zasady „Prawem Naczelnem — Dobro Miasta”. Nie co innego, lecz troska o dobro miasta nakazywała nam głosowanie za udzieleniem Zarządowi Miasta upoważnienia do wystawienia weksli na początku roku, byleby roboty sezonowe rozpocząć jak najwcześniej w myśl potrzeb szerokich mas bezrobotnych. Niestety, pomimo uznania tej sprawy za pilną przez wszystkie frakcje mniejszościowe, większość do uchwalenia upoważnienia nie dopuściła, powodując opóźnienie rozpoczęcia robót o blisko dwa miesiące.

W dalszym ciągu ta sama troska nakazywała nam głosowanie za pozycjami obejmującymi znane ze swej pracy społecznej instytucje, które wyręczając miasto w załatwianiu wielu poważnych zagadnień z życia naukowego, społecznego, kulturalnego i bezpieczeństwa, spełniając względem Państwa i Miasta wysoce humanitarne i obywatelskie obowiązki. Do tych organizacji zaliczyliśmy: Ochotniczą Straż Pożarną, Wolną Wszechnicę Polską, Teatr Miejski, Budowę Gmachu Polskiej Y. M. C. A., Niepodległościowe Organizacje Młodzieży, jak Orle, Pochodnię, Młodzież Pracującą, Młodzież Spółdzielczą, Towarzystwo niosące pomoc dzieciom bezrobotnym „Opieka”, dalej Federację Polskich Związków Obrońców Ojczyzny, wreszcie tak poważną instytucję jak W. F. i P. W. i cały szereg pożytecznych organizacji. Z przerażeniem patrzyliśmy, jak ta sama większość dlatego jedynie głosowała przeciw, że wymienione organizacje nie posiadały szyldu Obozu Narodowego.

Zakładając protest przeciwko wszystkim skreśleniom, jako sprzecznym z interesami i dobrem miasta, godzącymi przytem w prawne zobowiązania miasta — oświadczamy, że zgodnie z naczelną zasadą naszą Prawem Naczelnem — Dobro Miasta, głosować będziemy przeciw budżetowi“.

Radny I. M. Bialer — w imieniu Frakcji Radnych Zjednoczonego Bloku Sjonistycznego, radny L. Holenderski — w imieniu Frakcji Radnych Poalej Sjon, radny A. Walczak — w imieniu Frakcji Radnych Jedności Socjalistycznej: P. P. S., Bund i N. S. P. P. oraz radny M. Potapczuk — w imieniu Frakcji Radnych Polskiego Stronnictwa Chrześcijańskiej Demokracji — składają oświadczenie na piśmie, iż głosować będą przeciwko budżetowi. Oświadczeń tych — wobec braku 10 podpisów — w protokule się nie zamieszcza.

Radny Z. Podgórski — w imieniu Frakcji Radnych Obozu Narodowego — po dłuższym przemówieniu oświadcza, iż Obóz Narodowy głosować będzie za budżetem.

W wyniku zarządzanego głosowania Przewodniczący oświadcza, iż budżet Zarządu Miejskiego w Łodzi na rok administracyjny 1935/36 nie został przez Radę Miejską uchwalony wobec wypowiedzenia się za budżetem 35 radnych i przeciwko budżetowi 36 radnych. Przewodniczący powstrzymał się od głosowania.

III. W sprawie wyboru 10 opiekunów społecznych i 20 zastępców tychże:

Po zreferowaniu sprawy przez T. Wisławskiego, naczelnika Wydziału Opieki Społecznej, zgłoszono 4 listy kandydatów.

W głosowaniu wzięło udział 71 radnych.

Na listę Nr. 1 — Frakcji Radnych Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem — padło 11 głosów.

„ „ Nr. 2 — Frakcji Radnych Obozu Narodowego — padło 35 głosów.

„ „ Nr. 3 — Frakcji Radnych Jedności Socjalistycznej: P.P.S., Bund i N.S.P.P. — padło 8 głosów.

„ „ Nr. 4 — Frakcji Radnych Zjednoczonych Frakcyj Żydowskich — padło 14 głosów.

3 kartki oddano puste.

W związku z tem powzięto uchwałę treści następującej:

Uchwała Nr. 56.

Rada Miejska, przychylając się do wniosku Komisarza Rządowego Nr. 1567 z dnia 13 maja 1935 roku, opartym na uchwale Komisji Opieki Społecznej Nr. 3 z dnia 30 kwietnia 1935 roku, postanawia —

na zasadzie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6-go marca 1928 roku o opiekunach społecznych i komisjach opieki społecznej (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 267) —

1. zatwierdzić podział miasta na okręgi opiekuńcze;
2. ustalić liczbę opiekunów społecznych na 10 oraz liczbę zastępców opiekunów społecznych na 20 z tem, że zastępcy mogą być powołani do spełniania czynności nietylko w razie opróżnienia się miejsca opiekuna, lecz również do pomocy czynnych opiekunów;
3. powołać:
  - a) na opiekunów społecznych:
    - z ramienia Frakcji Radnych Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem
      1. Boruckiego Maurycego — Przyszkole 16
    - z ramienia Frakcji Radnych Obozu Narodowego
      2. Wiśniewską Mieczysławę — Narutowicza 58
      3. Łozińską S. — Czerwona 6
      4. Słowikowską Cecylję — Andrzeja 54
      5. Paterę Konstantego — Lotnicza 26
      6. Szczepkowskiego Franciszka — Lutomińska 15
      7. Turską Walentynę — Nowopółdniowa 5
    - z ramienia Frakcji Radnych Jedności Socjalistycznej: P. P. S., Bund i N. S. P. P.
      8. Kukulskiego Juljana — Piotrkowska 290
    - z ramienia Zjednoczonych Frakcji Żydowskich
      9. Russa Benjamina — Pomorska 41a
      10. Lublińskiego I. — Zawadzka 5.
  - b) na zastępców opiekunów społecznych:
    - z ramienia Frakcji Radnych Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem
      1. Pawlikowskiego Antoniego — Lutomińska 11
      2. Hochlingera Bolesława — Przyszkole 20
    - z ramienia Frakcji Radnych Obozu Narodowego
      3. Klafkowską Klarę — Czerwona 6
      4. Petrykowską Melidę — Przędzalniana 84
      5. Dobrowolskiego Jana — Zamenhofska 58
      6. Marjewską Helenę — Targowa 19
      7. Koperskiego Stanisława — Główna 59
      8. Szaniawską Kazimierę — Staszica 15
      9. Nehringa Reinholda — Czerwona 1
      10. Kurzanowskiego Franciszka — Wodna 15

11. Tomaszewską Janinę — Piotrkowska 72

12. Zielaka Stanisława — Zawiszy 2

13. Scherlinga Benjamina — Zgierska 72

14. Stolaraka Zygmunta — Brzezińska 59

z ramienia Frakcji Radnych Jedności Socjalistycznej: P. P. S., Bund i N. S. P. P.

15. Głazewskiego Józefa — Kątna 36

16. Stawińskiego Wincentego — Spacerowa 5/7

z ramienia Zjednoczonych Frakcyj Żydowskich

17. Grosmana Arona — Śródmiejska 108

18. Reichtmana Abrama — Kilińskiego 60

19. Sznajersona Berka — Narutowicza 22

20. Goldmana Maurycego — Młynarska 8.

IV. W sprawie upoważnienia Zarządu Miejskiego do wypuszczenia pożyczki inwestycyjnej m. Łodzi na sumę zł. 10 milionów:

Po zreferowaniu sprawy przez Przewodniczącego — wobec braku referenta z ramienia Komisji Finansowo-Budżetowej — wywiązuje się ożywiona dyskusja, w której głos zabierają radni: K. Kowalski, A. Walczak, dr. J. Krausz, L. J. Minberg, B. Borucki, M. Peterman i L. Holenderski.

O godz. 23 min. 50 Przewodniczący zarządza przerwę wznawiając obrady o godz. 23 min. 50.

W dalszym ciągu zabierają głos w dyskusji radni: A. Sznajder, A. Belka, J. Wolczyński i Sz. Milman.

Za używanie obraźliwych zwrotów w swem przemówieniu radny A. Belka zostaje przez Przewodniczącego przywołany 2 razy do porządku z zapisaniem do protokołu.

Radny dr. J. Krausz zgłasza wniosek o przerwanie dyskusji. W głosowaniu wniosek przechodzi (31 głosów za, 35 głosów przeciw, 5 radnych wstrzymało się od głosowania).

Po ogłoszeniu wyniku głosowania członkowie Frakcji Radnych Obozu Narodowego opuszczają salę obrad (pozostaje 37 radnych).

Wobec braku kwalifikowanego quorum (48 radnych) Przewodniczący głosowanie nad zgłoszonym przez siebie wnioskiem odracza.

V. W sprawie przyjęcia dotacji z Komunalnego Funduszu Pożyczkowo-Zapomogowego w kwocie zł. 155,000.— na częściowe pokrycie uszczerbku w dochodach m. Łodzi, wywołanego zniesieniem podatku komunalnego od towarów przywożonych drogami żelaznymi:

Po zreferowaniu sprawy przez L. Chwalbińskiego, naczelnika Wydziału Finansowego, z ramienia Komisji Finansowo-Budżetowej —

Rada Miejska powzięła jednomyślnie bez dyskusji uchwałę treści następującej:

Uchwała Nr. 57.

Rada Miejska — zgodnie z wnioskiem Komisarza Rządowego Nr. 1601 z dnia 29 maja 1955 roku — postanawia przyjąć w imieniu Gminy Miejskiej Łódź zł. 155,000.— (złotych sto trzydzieści pięć tysięcy) na poczet rocznej bezzwrotnej zapomogi, przyznanej uchwałą Komisji Komunalnego Funduszu Pożyczkowo-Zapomogowego z dnia 15 maja 1955 roku, zgodnie z Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1954 roku (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 846) z tytułu uszczerbku w dochodach m. Łodzi, wywołanego zniesieniem podatku komunalnego od towarów przywożonych drogami żelaznymi.

Jednocześnie Rada Miejska upoważnia Zarząd Miejski do podjęcia przyznanej sumy, umieszczenia jej w dochodach budżetu Zarządu Miejskiego w Łodzi na rok administracyjny 1955/56 i wydania Polskiemu Bankowi Komunalnemu pokwitowania.

VI. W sprawie przyjęcia dotacji w kwocie zł. 47,000.— z kredytów Ministerstwa Opieki Społecznej na zwiększenie stanu zatrudnienia bezrobotnych m. Łodzi:

Po zreferowaniu sprawy przez L. Chwalbińskiego, naczelnika Wydziału Finansowego, z ramienia Komisji Finansowo-Budżetowej — Rada Miejska powzięła jednomyślnie bez dyskusji uchwałę treści następującej:

Uchwała Nr. 58.

Rada Miejska, przychylając się do wniosku Komisarza Rządowego Nr. 1600 z dnia 29 maja 1955 roku, postanawia przyjąć w imieniu Gminy Miejskiej Łódź bezzwrotną dotację w wysokości zł. 47,000.— (czterdzieści siedem tysięcy złotych), przyznaną przez Wojewodę Łódzkiego z kredytów Ministerstwa Opieki Społecznej na zwiększenie stanu zatrudnienia bezrobotnych m. Łodzi.

VII. W sprawie przyjęcia dotacji w kwocie zł. 5,000.— z Funduszu Pracy na prowadzenie robót wykopaliskowych przez Miejskie Muzeum Etnograficzne:

Po zreferowaniu sprawy przez L. Chwalbińskiego, naczelnika Wydziału Finansowego, z ramienia Komisji Finansowo-Budżetowej — Rada Miejska powzięła jednomyślnie bez dyskusji uchwałę treści następującej:

Uchwała Nr. 59.

Rada Miejska, przychyłając się do wniosku Komisarza Rządowego Nr. 1615 z dnia 7 czerwca 1935 roku, postanawia przyjąć w imieniu Gminy Miejskiej Łódź bezzwrotną dotację w wysokości zł. 5.000.— (pięć tysięcy), przyznaną przez Wojewodę Łódzkiego z kredytów Funduszu Pracy na prowadzenie robót wykopaliskowych przez Miejskie Muzeum Etnograficzne.

W międzyczasie członkowie Frakcji Radnych Obozu Narodowego powrócili na salę obrad. Wobec jednak sprzeciwu z ich strony Przewodniczący nie był w stanie poddać pod głosowanie wniosku swego w sprawie upoważnienia Zarządu Miejskiego do wypuszczenia pożyczki inwestycyjnej m. Łodzi na sumę zł. 10 milionów.

VIII. Krótkie zapytania, wnioski nagłe i interpelacje:

Przewodniczący podaje do wiadomości:

1. że zgłoszony na 16 (I sesji) posiedzeniu Rady Miejskiej, odbytem w dniu 27 kwietnia 1935 roku, wniosek nagły Frakcji Radnych Jedności Socjalistycznej: P. P. S., Bund i N. S. P. P. w sprawie przyspieszenia uruchomienia przez Zarząd Miejski robót inwestycyjnych został wycofany;
2. że zgłoszonego na 17 (I sesji) posiedzeniu Rady Miejskiej w dniu 28 maja 1935 roku wniosku nagłego Frakcji Radnych Jedności Socjalistycznej: P. P. S., Bund i N. S. P. P. w sprawie projektu ordynacji wyborczej do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej nie może poddać pod obrady — jako wykraczającego poza ramy kompetencji Rady Miejskiej;
3. że zgłoszony na 17 (I sesji) posiedzeniu Rady Miejskiej w dniu 28 maja 1935 roku wniosek nagły Frakcji Radnych Polskiego Stronnictwa Chrześcijańskiej Demokracji w sprawie wcześniejszego uruchomienia tramwajów na linii Nr. 5, jako podpisany tylko przez 5 radnych, traktuje jako dezyderat pod adresem Zarządu Miejskiego;
4. że wniosku Frakcji Radnych Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem w sprawie przemianowania parku Ludowego na Polesiu Konstantynowskim na park im. Marszałka Józefa Piłsudskiego — zgodnie z wolą wnioskodawców — pod obrady nie poddaje;
5. że wniosek nagły Frakcji Radnych Obozu Narodowego w sprawie przyspieszenia uruchomienia robót sezonowych uważa za upadły wobec tego, że nikt z wnioskodawców nie zabrał głosu w celu jego uzasadnienia.

W związku z tem Przewodniczący poddaje pod obrady 2 zgłoszone wnioski nagłe:

- a) **W sprawie wybrania delegacji z ramienia Rady Miejskiej, która udałaby się do Ministerstwa Opieki Społecznej i Funduszu Pracy w celu uzyskania powiększenia kredytów dla Gminy Miejskiej Łódź na zatrudnienie bezrobotnych:**

Po referacie radnego M. Pawlaka, przemawiającego w imieniu Frakcji Radnych Polskiego Stronnictwa Chrześcijańskiej Demokracji, oraz po przyjęciu nagłości wniosku — powzięto bez dyskusji, na wniosek Przewodniczącego, uchwałę treści następującej.

Uchwała Nr. 60.

Rada Miejska postanawia:

1. wybrać delegację, złożoną z 7 radnych, która udałaby się do Pana Wojewody Łódzkiego względnie za jego zgodą do Ministerstwa Opieki Społecznej i Funduszu Pracy w celu uzyskania powiększenia kredytów dla Gminy Miejskiej Łódź na zatrudnienie większej liczby bezrobotnych na prowadzonych przez Zarząd Miejski robotach publicznych;
2. wybrać do tejże delegacji radnych:
  - L. Grzegorzaka i A. Czernika — z ramienia Frakcji Radnych Obozu Narodowego,
  - M. Pawlaka — z ramienia Frakcji Radnych Polskiego Stronnictwa Chrześcijańskiej Demokracji,
  - J. Trawkowskiego — z ramienia Frakcji Radnych Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem,
  - J. K. Urbacha — z ramienia Frakcji Radnych Jedności Socjalistycznej: P. P. S., Bund i N. S. P. P.,
  - L. J. Mincberga — z ramienia Frakcji Radnych Zjednoczonego Bloku Żydowskiego,
  - A. Joela — z ramienia Frakcji Radnych Zjednoczonego Bloku Sjonistycznego.
- b) **W sprawie wyboru specjalnej Komisji z ramienia Rady Miejskiej dla zbadania całokształtu gospodarki na prowadzonych przez Zarząd Miejski robotach publicznych:**

Po uzasadnieniu nagłości wniosku przez r. K. Kowalskiego, przemawiającego w imieniu Frakcji Radnych Obozu Narodowego, nagłość wniosku została przyjęta.

W dyskusji nad meritum sprawy zabierają głos radni: K. Kowalski i Sz. Milman oraz Przewodniczący — w imieniu Zarządu Miejskiego.

Po zakończeniu dyskusji powzięto uchwałę treści następującej:

Uchwała Nr. 61.

Rada Miejska postanawia:

1. powołać do życia Komisję specjalną, złożoną z 11 członków Rady Miejskiej dla zbadania całokształtu gospodarki na prowadzonych przez Zarząd Miejski robotach publicznych;
2. powołać do tejże Komisji:
  - z ramienia Frakcji Radnych Obozu Narodowego — 6 członków,
  - z ramienia Frakcji Radnych Zjednoczonych Frakcyj Żydowskich — 2 członków,
  - z ramienia Frakcji Radnych Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem — 1 członka,
  - z ramienia Frakcji Radnych Jedności Socjalistycznej: P. P. S., Bund i N. S. P. P. — 1 członka,
  - z ramienia Frakcji Radnych Polskiego Stronnictwa Chrześcijańskiej Demokracji — 1 członka.
3. wezwać Komisję do złożenia Radzie Miejskiej sprawozdania ze swej działalności w terminie 6-tygodniowym.

Za użycie niewłaściwych zwrotów w swem przemówieniu r. K. Kowalski zostaje przez Przewodniczącego 2-krotnie przywołany do porządku z zapisaniem do protokołu.

IX. W sprawie upoważnienia Zarządu Miejskiego do wypuszczenia pożyczki inwestycyjnej m. Łodzi na sumę zł. 10,000,000.— (ciąg dalszy):

Na wniosek r. Sz. Milmana Rada Miejska postanawia jednomyślnie obradować nadal nad sprawą upoważnienia Zarządu Miejskiego do wypuszczenia pożyczki inwestycyjnej m. Łodzi na sumę zł. 10,000,000.—.

W dyskusji zabierają głos radni: M. Pawlak, H. L. Piątkowski, W. Kapczyński, W. Kożuchowski, L. Grzegorzak, Z. Podgórski, J. Zajączkiewicz, K. Kowalski, J. K. Urbach i M. Rakowski.

W trakcie przemówienia r. L. Grzegorzaka członkowie Frakcyj Radnych: Zjednoczonego Bloku Żydowskiego i Zjednoczonego Bloku Sjonistycznego opuszczają salę obrad.

Za użycie niewłaściwych zwrotów, które były obraźliwe dla żydów, radny L. Grzegorzak został przez Przewodniczącego przywołany do porządku z zapisaniem do protokołu.

Po zakończeniu dyskusji — na wniosek Frakcji Radnych Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem — przystąpiono do głosowania imiennego nad zgłoszonym przez Komisarza Rządowego wnioskiem. W wyniku głosowania powzięto uchwałę treści następującej:

Uchwała Nr. 62.

Rada Miejska postanawia przejść do porządku dziennego nad wnioskiem Komisarza Rządowego Nr. 1614 z dnia 5 czerwca 1935 roku w sprawie upoważnienia Zarządu Miejskiego do wypuszczenia pożyczki inwestycyjnej m. Łodzi na sumę zł. 10,000,000.—.

Za wnioskiem Komisarza Rządowego głosowało 20 radnych, przeciwko wnioskowi — 32 radnych.

Wobec wyczerpania porządku obrad Przewodniczący o godz. 4-ej posiedzenie zamyka.

Sekretarz

(—) *Jan Barczewski*
Kierownik Oddziału Ogólnego
Wydziału Prezydyjnego

Przewodniczący
Komisarz Rządowy m. Łodzi

(—) *W. Wojewódzki*
(Inż. WACŁAW WOJEWÓDZKI)

PROTOKUŁ

ZEBRANIA WYBORCZEGO RADY MIEJSKIEJ w ŁODZI.

Łódź, dnia 25 czerwca 1935 roku.

Komplet radnych 72.

Obecnych radnych 70.

I. Członkowie Rady Miejskiej:

a) obecni: 1. Adamiec Franciszek, 2. Baranowski Eugenjusz, 3. Belka Antoni, 4. Bialer Izaak Majer, 5. Borucki Bronisław, 6. Brożyńska Marja, 7. Bugaj Stanisław, 8. Ciechański Stanisław, 9. Czernik Antoni, 10. Czyżewski Stanisław, 11. Dembiński Józef, 12. Dobranicki Stanisław, 13. Fein Marek, 14. Gałazka Jan, 15. Goliński Stanisław, 16. Goner Stanisław, 17. Grzegorzak Leon, 18. Holenderski Lew, 19. Joel Eljasz, 20. Kahlert Oskar, 21. Kapeczyński Wacław, 22. Kolejwa Leon, 23. Kowalski Bronisław, 24. Kowalski Kazimierz, 25. Kożuchowski Wincenty, 26. Krajewski Karol, 27. Krausz Juljusz, 28. Królikowski Walenty, 29. Kruczkowski Bronisław, 30. Kwiatkowski Józef, 31. Liberman Fiszel, 32. Łuba Kazimierz, 33. Marczyńska Kazimiera, 34. Miller Juljan, 35. Margules Józef, 36. Miłoch Franciszek, 37. Milman Szmul, 38. Minberg Lejb Jakób, 39. Mucha Stanisław, 40. Nawrocki Józef, 41. Ostrowski Ignący, 42. Pawlak Michał, 43. Pawlicki Jan, 44. Peterman Stanisław, 45. Piątkowski Hipolit Ludwik, 46. Piotrowski Edmund, 47. Plac Zygmunt, 48. Podgórska Marja, 49. Podgórski Zygmunt, 50. Potapczuk Marjan, 51. Rajchman Majer Szymon, 52. Rakowski Michał, 53. Rostkowski Czesław, 54. Russ Benjamin, 55. Siedlanowski Roman, 56. Skierniewski Franciszek, 57. Solczyński Edmund, 58. Sońnicki Walenty, 59. Stolarek Aleksander, 60. Sznajder Adam, 61. Sztajnsznajder Abram Chuna, 62. Sz wajdler Jan, 63. Trawkowski Józef, 64. Urbach Janusz Konrad, 65. Wajcman Józef, 66. Walczak Adam, 67. Wolczyński Józef, 68. Zajączkiewicz Józef Zenobjusz, 69. Zajde Majer, 70. Zerbe Emil.

b) nieobecni nieusprawiedliwieni: 1. Librach Jakób, 2. Nutkiewicz Szlama.

II. Urzędnicy miejscy:

Obecni: M. Kalinowski, L. Chwalbiński, St. Sziromajer, Z. Folt, inż. J. Brzozowski, H. Konopka, inż. J. Stulkowski, J. Rutkowski, A. Wysocki, dr. B. Misjon, E. Hoffman, J. Waltratus, T. Wisławski, J. Stępowski i H. Illinicz.

Przewodniczący: Komisarz Rządowy inż. Waclaw Wojewódzki.
Sekretarz: Jan Barczewski, kierownik Oddziału Ogólnego Wydziału Prezydjalnego.

Delegat Wojewody Łódzkiego: inż. Józef Jellinek, naczelnik Wydziału Samorządowego Urzędu Wojewódzkiego Łódzkiego.

Porządek obrad.

- I. Wybór przewodniczącego zebrania wyborczego i powołanie przez tegoż 2-ch asesorów.
- II. Wybór Prezydenta.
- III. Wybór 2-ch Wiceprezydentów.

Posiedzenie otworzył o godz. 20 min. 45 Komisarz Rządowy inż. Waclaw Wojewódzki stwierdzając, iż na sali obrad jest 70 radnych, nieobecnych jest 2 radnych. Zebranie jest więc prawomocne.

Przyjęto do wiadomości.

1. nadesłany przy piśmie Wojewody Łódzkiego Nr. SA. I 14c/25/54 z dnia 21 czerwca 1955 roku reskrypt Ministra Spraw Wewnętrznych Nr. SS. 4041/1/tjn./55 z dnia 8 czerwca 1955 roku, odmawiający zatwierdzenia dokonanego w dniu 20 grudnia 1954 roku przez Radę Miejską w Łodzi wyboru Stanisława Rymara na prezydenta miasta oraz Zygmunta Podgórskiego i Kazimierza Kowalskiego na wiceprezydentów miasta;
2. reskrypt Wojewody Łódzkiego Nr. SA. I 14c/25/54 z dnia 21-go czerwca 1955 roku, zarządzający na dzień 25 czerwca 1955 roku wybory prezydenta i 2-ch wiceprezydentów m. Łodzi.

Przewodniczący przystępuje do wyboru przewodniczącego zebrania wyborczego. Radny L. Grzegorzak — w imieniu Frakcji Radnych Obozu Narodowego — zgłasza kandydaturę radnego Zygmunta Podgórskiego. Wobec niezgłoszenia innych kandydatur przystąpiono do głosowania. Po zakończeniu głosowania przewodniczący przy pomocy radnych A. Stolaraka i Br. Boruckiego dokonywuje obliczenia głosów, a następnie ogłasza następujący wynik głosowania: obecnych radnych 70, wstrzymało się od głosowania 10 radnych, oddano głosów 60. Na radnego Z. Podgórskiego padło 56 głosów. Kartek białych oddano 24.

Wobec tego na przewodniczącego zebrania wyborczego powołany został radny Zygmunt Podgórski, który też obejmuje przewodnictwo.

Na asesorów przewodniczący zebrania wyborczego powołuje radnych: W. Kapczyńskiego i A. Czernika.

Radny L. Grzegorzak — w imieniu Frakcji Radnych Obozu Narodowego — składa wniosek o zaskarżenie decyzji Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 8 czerwca 1955 roku, odmawiającej zatwierdzenia

Stanisława Rymara na prezydenta miasta oraz Zygmunta Podgórskiego i Kazimierza Kowalskiego na wiceprezydentów miasta, do Najwyższego Trybunału Administracyjnego. Wniosek ten popiera r. K. Kowalski, oponuje zaś przeciwko niemu r. J. Wajcman. Wobec sprzeciwu delegata Wojewody Łódzkiego, p. inż. J. Jellinka, przewodniczący zebrania wyborczego wniosku tego pod obrady nie poddaje.

Radny A. Walczak — w imieniu Frakcji Radnych Jedności Socjalistycznej: P. P. S., Bund i N. S. P. P. — składa oświadczenie, iż Frakcja jego w wyborach prezydium Zarządu Miejskiego udziału nie weźmie, a solidaryzując się z protestem klasy pracującej przeciwko projektowi ordynacji wyborczej do Sejmu i Senatu, nie weźmie udziału w dzisiejszym posiedzeniu Rady Miejskiej. Po odczytaniu tej deklaracji członkowie Frakcji Radnych Jedności Socjalistycznej: P. P. S., Bund i N. S. P. P., śpiewając „Czerwony Sztandar“, opuszczają salę obrad.

Przewodniczący zebrania wyborczego, nie bacząc na oświadczenie delegata Wojewody Łódzkiego inż. J. Jellinka, iż na zebraniu wyborczym Rady Miejskiej nie mogą być składane żadne deklaracje i oświadczenia, udziela głosu r. Br. Kowalskiemu, który — w imieniu Frakcji Radnych Obozu Narodowego — oświadcza, iż, protestując przeciwko mezatwierdzeniu prezydium Zarządu Miejskiego przez Ministra Spraw Wewnętrznych, frakcja jego nie przystępuje do nowych wyborów, jako bezprzedmiotowych i na znak protestu opuszcza zebranie.

Radny J. Wolczyński — w imieniu Frakcji Radnych Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem — protestuje przeciwko nieudzieleniu mu głosu przez przewodniczącego zebrania wyborczego i składa do protokołu oświadczenie treści następującej:

„Oświadczenie nasze, złożone przy pierwszych wyborach do Zarządu m. Łodzi, podtrzymujemy i w wyborach dzisiejszych do Prezydium miasta Frakcja nasza (B. B. W. R.) również udziału nie weźmie“.

W trakcie opuszczania sali obrad przez członków Frakcji Radnych Obozu Narodowego z odśpiewywaniem „Hymnu Młodych“, opuszczają salę obrad również i członkowie Zjednoczonych Frakcyj Żydowskich.

O godz. 21 min. 15 przewodniczący Zebrania Wyborczego — wobec braku quorum — zebranie zamyka.

Sekretarz

(—) Jan Barczewski
Kierownik Oddziału Ogólnego
Wydziału Prezydjalnego

Przewodniczący Rady Miejskiej
(—) inż. WACŁAW WOJEWÓDZKI
Komisarz Rządowy m. Łodzi

Przewodniczący Zebrania Wyborczego
(—) ZYGMUNT PODGÓRSKI

PROTOKUŁ

19 (I SESJI) SPECJALNEGO TAJNEGO POSIEDZENIA RADY MIEJSKIEJ w ŁODZI.

Łódź, dnia 6 lipca 1955 roku.

Komplet radnych 72.

Obecnych radnych 19.

I. Członkowie Rady Miejskiej:

a) obecni: 1. Borucki Bronisław, 2. Brożyńska Marja, 3. Dobranicki Stanisław, 4. Holenderski Lew, 5. Kahlert Oskar, 6. Kozuchowski Wincenty, 7. Łuba Kazimierz, 8. Margulies Józef, 9. Pawlak Michał, 10. Peterman Stanisław, 11. Plac Zygmunt, 12. Russ Benjamin, 13. Skierniewski Franciszek, 14. Sznajder Adam, 15. Sztajnsznajder Abram Chuna, 16. Trawkowski Józef, 17. Wajcman Józef, 18. Zajączkiewicz Józef Zenobjusz, 19. Zajde Majer.

b) nieobecni usprawiedliwieni: 1. Marczyńska Kazimiera, 2. Mincberg Lejb Jakób, 3. Wolczyński Józef.

c) nieobecni nieusprawiedliwieni: 1. Adamiec Franciszek, 2. Baranowski Eugenjusz, 3. Belka Antoni, 4. Bialer Izaak Majer, 5. Bugaj Stanisław, 6. Ciechański Stanisław, 7. Czernik Antoni, 8. Czyżewski Stanisław, 9. Dembiński Józef, 10. Fein Marek, 11. Gałazka Jan, 12. Goliński Stanisław, 13. Gonera Stanisław, 14. Grzegorzak Leon, 15. Joel Eljasz, 16. Kapczyński Wacław, 17. Kolejwa Leon, 18. Kowalski Bronisław, 19. Kowalski Kazimierz, 20. Krajewski Karol, 21. Krausz Juljusz, 22. Królikowski Walenty, 23. Kruczkowski Bronisław, 24. Kwiatkowski Józef, 25. Liberman Fiszel, 26. Librach Jakób, 27. Miller Juljan, 28. Miłoch Franciszek, 29. Milman Szmul, 30. Mucha Stanisław, 31. Nawrocki Józef, 32. Nutkiewicz Szlama, 33. Ostrowski Ignacy, 34. Pawlicki Jan, 35. Piątkowski Hipolit Ludwik, 36. Piotrowski Edmund, 37. Podgórska Marja, 38. Podgórski Zygmunt, 39. Potapczuk Marjan, 40. Rajchman Majer Szymon, 41. Rakowski Michał, 42. Rostkowski Czesław, 43. Siedlanowski Roman, 44. Solezyński Edmund, 45. Sośnicki Walenty, 46. Stolarek Aleksander, 47. Szwajdler Jan, 48. Urbach Janusz Konrad, 49. Walczak Adam, 50. Zerbe Emil.

II. Urzędnicy miejscy:

Obecni: M. Kalinowski i Z. Folt.

Przewodniczący: Komisarz Rządowy inż. Wacław Wojewódzki.

Sekretarz: Jan Barczewski, kierownik Oddziału Ogólnego Wydziału Prezydjalnego.

Porządek obrad.

Odczytanie reskryptu Ministra Spraw Wewnętrznych Nr. SS. 4041/3/P/55 z dnia 1 lipca 1955 roku w sprawie rozwiązania Rady Miejskiej w Łodzi.

Posiedzenie otwiera o godz. 20 min. 30 Komisarz Rządowy inż. Wacław Wojewódzki oświadczając, iż na 72 radnych obecnych jest na sali obrad 19 radnych, nieobecnych 53 radnych. Wobec braku quorum żadne uchwały nie mogą być przez Radę Miejską powzięte.

Dzisiejsze posiedzenie Rady Miejskiej zostało zwołane jako tajne na podstawie art. 69 ust. 4 ustawy z dnia 25 marca 1953 roku o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorjalnego (Dz. U. R. P. Nr. 55, poz. 294).

Przewodniczący odczytuje nadesłany przy piśmie Wojewody Łódzkiego L. SM. I. 14c/25/54 z dnia 2 lipca 1955 roku reskrypt Ministra Spraw Wewnętrznych Nr. SS. 4041/3/P/55 z dnia 1 lipca 1955 roku w sprawie rozwiązania Rady Miejskiej w Łodzi treści następującej:

„Zgodnie z wnioskiem Pana Wojewody z dnia 27 czerwca 1955 r. N. O. 483/tjn. na podstawie art. 69 ust. (5) ustawy z dnia 25 marca 1953 r. (Dz. U. R. P. Nr. 55, poz. 294) rozwiązuję Radę Miejską m. Łodzi z powodu niezdolności do wykonywania ciężących na niej zadań, powodującej w gospodarce miejskiej istotne nieprawidłowości. W szczególności:

- 1) mimo całego szeregu posiedzeń, odbytych w marcu, kwietniu, maju i czerwcu b. r., Rada Miejska m. Łodzi okazała się niezdolną do spełnienia swego kardynalnego zadania uchwalenia budżetu na rok 1955/56, odrzucając w dniu 18 czerwca w głosowaniu en bloc budżet miasta Łodzi i zmuszając Zarząd Miejski do dalszej pozabudżetowej gospodarki,
- 2) Rada Miejska m. Łodzi okazała się niezdolną do opanowania wśród swych członków publicznych wystąpień, uwłaczających powadze i obniżających zaufanie, jakim powinny cieszyć się organa administracji publicznej, co miało miejsce na szeregu posiedzeń w szczególności w dniu 28 maja r. b.

Mimo mego upomnienia z dn. 29 maja 1955 r. L. 5510/6, wystosowanego w myśl art. 69 ust. (2) cyt. wyżej ustawy, Rada Miejska m. Łodzi nie podjęła normalnej, prawidłowej działalności oraz nie zaniechała niewłaściwego postępowania, czego dowodem jest nieuchwalenie budżetu na posiedzeniu 18 czerwca b. r. oraz niedokonanie wyboru prezydenta i wiceprezydentów miasta oraz zerwanie zebrania wyborczego w dniu 25 czerwca r. b.

Wobec powyższego niezdolność Rady Miejskiej m. Łodzi do wykonywania ciężących na niej zadań i powodowanie w gospodarce miejskiej istotnych nieprawidłowości została dostatecznie stwierdzona.

Decyzja niniejsza jest ostateczna w administracyjnym toku instancyj i podlega natychmiastowemu wykonaniu.

Rada Miejska m. Łodzi w myśl art. 69 ust. (4) cyt. ustawy może odbyć tylko jedno posiedzenie tajne wyłącznie w celu przyjęcia niniejszej decyzji do wiadomości lub powzięcia uchwały w sprawie podjęcia środków prawnych przeciwko tej decyzji i powołanie w tym celu pełnomocników.

Proszę Pana Wojewodę o podanie niniejszej decyzji do wiadomości Rady Miejskiej m. Łodzi za pośrednictwem jej przewodniczącego“.

Po odczytaniu powyższego reskryptu, którego odpis otrzymają wszyscy radni, Przewodniczący o godz. 20 min. 37 posiedzenie zamyka.

Przewodniczący:

Komisarz Rządowy m. Łodzi

(—) *W. Wojewódzki*

(Inż. WACŁAW WOJEWÓDZKI)

Sekretarz:

(—) *Jan Barczewski*

Kierownik Oddziału Ogólnego
Wydziału Prezydzjalnego

KRONIKA.

Z ŻYCIA SAMORZĄDU MIEJSKIEGO W ŁODZI.

Decyzje Komisarza Rządowego. W miesiącu czerwcu 1955 roku Komisarz Rządowy powziął w zastępstwie Magistratu 37 decyzyj.

Dla powzięcia decyzyj zgłosił Wydział Prezydjalny 1, Oddział Podatkowy 11, Wydział Finansowy 1, Wydział Oświaty i Kultury 5, Wydział Opieki Społecznej 3, Wydział Budownictwa 4, Wydział Zdrowotności Publicznej 3, Wydział Gospodarczy 6, Wydział Przedsiębiorstw Miejskich 3 — wniosków.

8 decyzyj dotyczy spraw finansowych, 7 — podatkowych, 8 — gospodarczych, 1 — opłat wszelkiego rodzaju, 1 — instrukcyj, 3 — gospodarczych, 9 — różnych.

Z ważniejszych decyzyj, powziętych przez Komisarza Rządowego, należy wymienić:

1. zatwierdzenie Instrukcji o powoływaniu przez Radę Miejską w Łodzi opiekunów społecznych i sposobie wykonywania przez nich czynności opiekuńczych;
2. wzięcie udziału w prowadzeniu w roku szkolnym 1955/56 przez Stowarzyszenie Służba Obywatelska — Koło Łódzkie — dla dziewcząt oraz przez Tow. „Patronat nad Młodzieżą Rzemieślniczą i Przemysłową w Łodzi” dla chłopców przy pomocy finansowej Funduszu Pracy 10 ognisk świetlicowych z nauką zawodu;
3. zaciągnięcie na rzecz Gminy Miejskiej Łódź w Banku Gospodarstwa Krajowego w Warszawie długoterminowej 70% pożyczki gotówkowej w kwocie złotych w złocie 200.000.—;

4. prolongowanie terminu płatności krótkoterminowych pożyczek, zaciągniętych w Polskim Banku Komunalnym w Warszawie — z Komunalnego Funduszu Pożyczkowo-Zapomogowego w kwocie zł. 600.000.—;
5. odstąpienie Towarzystwu Osiedli Robotniczych, Sp. z ogr. odp. w Warszawie, części majątku miejskiego Marysin III pod budowę osiedla mieszkaniowego;
6. zawarcie umowy z p. Kazimierzem Wroczyńskim na prowadzenie Teatru Miejskiego w Łodzi w sezonie teatralnym 1955/56;
7. zawarcie umowy z p. Mieczysławem Winklerem Romanowskim na prowadzenie Teatrów Popularnych w Łodzi w sezonie teatralnym 1955/56;
8. zawarcie z kolonją Radogoszcz układu w sprawie osady szkolnej, położonej dawniej w gminie Radogoszcz, a obecnie w Łodzi przy ul. Zgierskiej Nr. 127;
9. wzięcie udziału w wystawie „Opieka nad Dzieckiem i Młodzieżą w Łodzi i województwie łódzkim”;
10. przedłużenie firmie „Zjednoczone Zakłady Włókiennicze K. Scheiblera i L. Grohmana, Spółka Akcyjna w Łodzi” prawa korzystania z terenów ulicznych, zajętych pod bocznice kolejową, łączącą zakłady fabryczne wyżej wymienionej firmy ze stacją Łódź-Fabryczna;
11. przekazanie praw Gminy Miejskiej Łódź na prowadzenie targowisk i hal targowych przy ul. Piotrkowskiej

Nr. 517 na przeciąg 5-letni na firmę „Towarzystwo Przemysłowo-Budowlane „Sano“ w Łodzi“.

Z Komitetu „Dnia Przeciwdurowego“. W dniu 7 czerwca r. b. z okazji „Dnia Przeciwdurowego“ została przeprowadzona intensywna propaganda walki z durzem brzuszny, który, jak wiadomo, co rok szerzy się epidemicznie w Łodzi w miesiącach letnich i jesiennych. Jednym z głównych powodów szerzenia się duru brzusznego jest brak uświadomienia co do elementarnych wymagań higieny, których przestrzeganie zapobiega może zakażeniu.

„Dzień Przeciwdurowy“ ma na celu szerzenie wiadomości o drogach przenoszenia się zarazków tyfusowych i sposobach walki z tą chorobą.

W dniu tym zostały we wszystkich klasach szkół powszechnych wypowiedziane przez wychowawców pogadanki o durze brzuszny. Także pogadanki zostały wygłoszone przez lekarzy we wszystkich szkołach średnich i zawodowych.

W szkołach powszechnych odbyło się rozdawnictwo mydła dla niezamóżnej dziatwy w celu podkreślenia znaczenia czystości w walce z durzem brzuszny. Na ten cel Zarząd Miejski w Łodzi przeznaczył 700 zł., prócz tego Powszechna Spółdzielnia Spożywców ofiarowała bezpłatnie 200 kilogramów mydła.

Wydział Zdrowotności Publicznej Zarządu Miejskiego w Łodzi wydał 4 tysiące różnych plakatów propagandowych, które zostały rozpowszechnione w szkołach, instytucjach i na słupach reklamowych. Ponadto rozpowszechnionych było 60 tysięcy ulotek propagandowych we fabrykach, szkołach, na ulicach i t. d.

We wszystkich pismach łódzkich ukazały się artykuły o durze brzuszny, napisane przez uproszonych lekarzy. Ponadto zostały utrwalone na taśmach filmowych najważniejsze hasła przeciwdurowe, które będą wyświetlane w kinach łódzkich w ciągu miesięcy letnich.

Spis zwierząt gospodarskich. Na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 marca 1932 roku o statystyce produkcji rolnej przeprowadzany jest w czasie od 1 do 20 lipca r. b. na terenie całego państwa spis zwierząt gospodarskich.

Na terenie m. Łodzi spis zwierząt jest przeprowadzany przez Wydział Statystyczny Zarządu Miejskiego. Rejestracji podlegają: konie, bydło rogate, trzoda chlewna, owce, barany i kozy według stanu z dnia 30 czerwca r. b.

Spis zwierząt gospodarskich jest uskuteczniany za pośrednictwem zastępcy rachmistrzów, którzy obchodzą wszystkie położone w granicach miasta nieruchomości i wnoszą do rejestrów spisowych odpowiednie dane na podstawie zeznań, udzielonych przez właścicieli lub posiadaczy zwierząt gospodarskich.

Rachmistrze zaopatrzeni są w legitymacje urzędowe, wystawione przez Zarząd Miejski. Legitymacje te rachmistrze obowiązani są okazywać właścicielom lub posiadaczom zwierząt gospodarskich. Rachmistrze uprawnieni są do żądania zeznań od właścicieli lub posiadaczy zwierząt gospodarskich w zakresie pytań, objętych rejestrem spisowym.

Z miejskich półkolonij letnich. Staraniem Wydziału Opieki Społecznej Zarządu Miejskiego w Łodzi i dzięki subwencji Funduszu Pracy w dniu 17 czerwca r. b. otwarte zostały w Parku 5 Maja półkolonje letnie, zorganizowane dla najmłodszej dziatwy, uczęszczającej do szkół powszechnych.

Na półkolonjach tych dziatwa przebywa od godziny 8-ej rano do godziny 16-ej, otrzymując 3 razy dziennie posiłek (śniadanie, obiad, podwieczorek).

Pod kierownictwem wykwalifikowanego personelu w liczbie 34 osób, dziatwa spędza czas na świeżym powietrzu, ćwicząc się w grach, zabawach oraz wysłuchując pożytecznych pogadanek.

Na półkolonjach znajdują się 2 leżalnie, z których korzysta 200 dzieci słab-

szych. Opiekę lekarską sprawują lekarze-higjeniści szkolni.

Zaznaczyć należy, że dziatwa z krańców miasta bezpłatnie jest przewożona i odwożona wagonami tramwajowymi.

Tak zwany pierwszy turnus na półkolonjach letnich trwać będzie do dnia 21 lipca, drugi zaś — od 22 lipca do dnia 22 sierpnia r. b.

Przeciętna dzienna frekwencja dziatwy wynosi od 2500 do 2800 osób.

Posiedzenia Miejskich Komisji. W dniach 24 czerwca i 1 lipca 1955 roku w Oddziale Podatkowym Zarządu Miejskiego w Łodzi odbyły się, pod przewodnictwem naczelnika Oddziału, posiedzenia Komisji: do orzekania o wartości artystycznej urzędzeń reklamowych w Łodzi, do rozpatrywania niektórych podań od wymiaru podatku od plakatów, szyldów, znaków i napisów reklamowych oraz podatku od anonsów i do udzielania opinii o ulgach podatkowych.

Na posiedzeniach tych rozpatrzono 484 spraw. Na umorzenie zakwalifikowano należności: 29 płatników podatku od plakatów, szyldów i napisów reklamowych oraz podatku od anonsów na sumę zł. 2.450.72; 51 płatników podatku od publicznych zabaw, rozrywek i widowisk na sumę zł. 9.824.49; 5 płatników komu-

nalnego podatku od lokali na sumę zł. 2.005.82; 159 płatników opłaty na utrzymanie dróg i ulic zł. 15.677.50; 29 płatników podatku od psów na sumę zł. 655.—; 2 płatników podatku od posiadania przedmiotów zbytku na sumę zł. 200.—; 55 płatników zasadniczego podatku wojaskowego zł. 805.—; 179 płatników podatku od towarów przywożonych drogami żelaznymi na sumę zł. 1.518.85.

Powołanie do życia Referatu Wyborczego do Sejmu i Senatu. W związku z wyborami do Sejmu i Senatu Komisarz Rządowy m. Łodzi — p. inż. Wacław Wojewódzki powołał do życia Referat Wyborczy do Sejmu i Senatu, którego kierownikiem mianowany został p. Mieczysław Kalinowski — dyrektor Zarządu Miejskiego w Łodzi, zastępcą zaś jego — p. Adam Wysocki — naczelnik + Biura Ewidencji Ludności.

Prace przygotowawcze Referatu są w całej pełni. W czasie od dnia 8-go do dnia 17 lipca odbywała się rejestracja obywateli, uprawnionych do głosowania — do Senatu.

Rejestr mieszkańców m. Łodzi służący jako materiał podstawowy do sporządzenia listy wyborców do Sejmu, został już całkowicie uporządkowany.

SPRAWOZDANIE FINANSOWE ZARZĄDU MIEJSKIEGO W ŁODZI

za czas od 1 kwietnia do 30 czerwca 1935 r.

NAZWA RACHUNKU	Bilans otwarcia na dzień 1. IV. 1935 r.		Obroty od 1. IV. — 31. V. 1935 roku		Obroty w miesiącu czerwcu 1935 r.		Ogólne obroty od początku roku do końca czerwca 1935 roku	
	Winien zł.	Ma zł.	Winien zł.	Ma zł.	Winien zł.	Ma zł.	Winien zł.	Ma zł.
Kasa	—	—	2,984,907.72	2,920,074.61	1,468,704.55	1,488,376.23	4,453,612.27	4,408,450.84
Wydatki budżetowe	—	—	2,425,744.14	130,097.98	1,356,048.08	5,776.17	3,781,792.22	135,874.15
Dochody budżetowe	—	—	468.72	2,955,983.48	650.41	1,807,939.63	1,119.13	4,763,923.11
Zakłady Miejskie	—	—	260,759.12	50,394.45	150,062.43	55,119.35	410,821.55	105,513.80
Instytucje kredytowe	—	—	4,009,099.17	3,495,661.07	1,726,688.77	1,844,333.52	5,735,787.94	5,339,994.59
Zobowiązania z tyt. wyk. budżetu	—	—	3,957,824.06	2,759,114.17	1,835,405.18	1,334,103.81	5,793,229.24	4,093,217.98
Sumy przechodnie	—	—	4,330,494.30	5,084,401.09	3,009,723.88	3,310,167.75	7,340,218.18	8,394,568.84
Weksle obce	—	—	182,000.—	182,000.—	45,000.—	45,000.—	227,000.—	227,000.—
Zaliczki	—	—	1,271,594.33	169,386.73	719,941.03	106,338.90	1,991,535.36	275,725.63
Dłużnicy i wierzyciele	—	—	33,132.07	1,651,789.23	764.97	234,424.64	33,897.04	1,886,213.87
Akcepty	—	—	—	10,000.—	—	—	—	10,000.—
Depozyty walorowe obce	—	—	1,371,387.08	16,671.—	5,352.—	2,500.—	1,376,739.08	19,171.—
Deponenci	—	—	16,671.—	1,371,387.08	2,500.—	5,352.—	19,171.—	1,376,739.08
Pożyczki krótkoterminowe	—	—	—	—	—	250,000.—	—	250,000.—
Przedsiębiorstwa komunalne	—	—	172,716.43	109,339.13	86,395.18	67,859.57	259,111.61	177,198.70
Papiery wartościowe własne	—	—	14,783,299.01	15,200.—	1,106,000.—	—	15,889,299.01	15,200.—
Różne rachunki	—	—	16,649,881.84	31,528,478.97	1,431,993.27	2,387,938.18	18,081,875.11	33,916,417.15
	—	—	52,449,978.99	52,449,978.99	12,945,229.75	12,945,229.75	65,395,208.74	65,395,208.74

Dnia 9 lipca 1935 r. zmarł, przeżywszy lat 46

ANTONI KUKULSKI

SeKretarz Miejskich Warsztatów Mechanicznych

Cześć Jego pamięci!

ZARZĄD MIEJSKI W ŁODZI

RUCH SŁUŻBOWY PRACOWNIKÓW ETATOWYCH

ZA MIESIĄC CZERWIEC 1935 ROKU

A. PRZENIESIENIA.

niżsi funkcjonariusze:

1. **Cymer Hieronim**, woźny II Miejskiej Wypożyczalni Książek, przeniesiony z dniem 1. VI. 1935 r. na stanowisko gońca do Centralnej Ekspedycji z dotychczasowym uposażeniem.
2. **Bocian Łukasz**, woźny Wydziału Budownictwa, przeniesiony z dniem 11. VI. 1935 r. na równorzędne stanowisko do Wydziału Oświaty i Kultury z dotychczasowym uposażeniem.
3. **Andrzejewski Bronisław**, zamiatacz Wydziału Gospodarczego, przeniesiony z dniem 11. VI. 1935 r. na stanowisko woźnego II Miejskiej Wypożyczalni Książek dla młodzieży z dotychczasowym uposażeniem.
4. **Laskowski Stanisław**, woźny szkoły powszechnej Wydziału Oświaty i Kultury, przeniesiony z dniem 11 czerwca 1935 r. na równorzędne stanowisko do Wydziału Budownictwa z dotychczasowym uposażeniem.

B. ZWOLNIENIA.

urzędnicy:

1. **Inż. Goldberg Henryk**, kierownik Inspekcji Budowlanej Wydziału Budownictwa, z dn. 1. VI. 1935 r.
2. **Inż. Święciecki Stanisław**, architekt dzielnicowy Inspekcji Budowlanej Wydziału Budownictwa, z dniem 1. VI. 1935 r.

nizsi funkcionarjusze:

1. Maćkowiak Jan, woźny szkoły powszechnej Wydziału Oświaty i Kultury z dn. 1. VI. 1955 r.

C. PRZENIESIENIA W STAN SPOCZYNKU:

1. Tomczak Józef, technik Inspekcji Budowlanej Wydziału Budownictwa, z dn. 1. VI. 1955 r.
2. Hillebrandt Zenon, technik Inspekcji Budowlanej Wydziału Budownictwa, z dn. 1. VI. 1955 r.
3. Osuchowska Wanda, rachmistrz Oddziału Podatkowego, z dn. 1. VI. 1955 r.

D. SKREŚLENIA Z POWODU ŚMIERCI:

Grzybowicz Jan, majster Warsztatów Mechanicznych, z dniem 10. VI. 1955 roku.

OKÓLNIK NR. 14.

DO

WSZYSTKICH WYDZIAŁÓW, URZĘDÓW I BIUR
ZARZĄDU MIEJSKIEGO W ŁODZIODPISY ZWIĄZKOM ZAWODOWYM PRACOW-
NIKÓW MIEJSKICH W ŁODZI

PRZEDMIOT:

DODATEK KOMUNALNY NA ROK
BUDŻETOWY 1955/56

Nawiązując do okólnika Nr. 5 z dnia 31 stycznia 1955 roku, podaję do wiadomości, iż decyzją Wojewody Łódzkiego Nr. SF. I. Z./7/55 z dnia 15 czerwca 1955 roku zatwierdzona została uchwała Rady Miejskiej m. Łodzi Nr. 51 z dnia 26 marca 1955 roku w sprawie przyznania pracownikom Zarządu Miejskiego 100/0 dodatku komunalnego do uposażeń służbowych na rok budżetowy 1955/56.

W związku z tem, poczynając od dnia 1 lipca 1955 roku, dodatek ten asygnować należy na listach płacy łącznie z uposażeniem.

Łódź, dnia 19 czerwca 1955 roku.

Komisarz Rządowy m. Łodzi

(—) W. Wojewódzki

(Inż. WACŁAW WOJEWÓDZKI)

OGŁOSZENIE.

Szwertner Artur, zam. w Łodzi przy ul. Napiórkowskiego Nr. 115, zagubił numer do roweru, wydany przez Urząd Przemysłowy I-ej Instancji Zarządu Miejskiego w Łodzi.

OGŁOSZENIE.

Warszawski Majer, zam. w Łodzi przy ul. Południowej Nr. 52, zagubił potwierdzenie zgłoszenia, wydane przez Urząd Przemysłowy I-ej Instancji Zarządu Miejskiego w Łodzi.

OGŁOSZENIE.

Marczyńska Machla, zam. w Łodzi przy ul. Andrzeja Nr. 58, zagubiła potwierdzenie zgłoszenia, wydane przez Urząd Przemysłowy I-ej Instancji Zarządu Miejskiego w Łodzi.

OGŁOSZENIE.

Bimka Abram, zam. w Łodzi przy ul. Zielnej Nr. 8, zagubił potwierdzenie zgłoszenia, wydane przez Urząd Przemysłowy I-ej Instancji Zarządu Miejskiego w Łodzi.

OGŁOSZENIE.

Lewenberg M. J., zam. w Łodzi przy ul. Kamiennej Nr. 2, zagubił potwierdzenie zgłoszenia, wydane przez Urząd Przemysłowy I-ej Instancji Zarządu Miejskiego w Łodzi.

OGŁOSZENIE.

Klejn Michał, zam. w Łodzi przy ul. Sieradzkiej Nr. 5, zagubił numer rolwagi (N. 1590), wydany przez Urząd Przemysłowy I-ej Instancji Zarządu Miejskiego w Łodzi.

OGŁOSZENIE.

Gernand Alfred, zam. w Łodzi przy ul. Przejazd Nr. 47, zagubił potwierdzenie zgłoszenia na prowadzenie warsztatu i sklepu rzeźniczego, wydane przez Urząd Przemysłowy I-ej Instancji Zarządu Miejskiego w Łodzi.